Co-funded by
the European Union

EuroCivic Lab

EuroCivic Lab Projektas:

Europos tapatybės ir pilietiškumo stiprinimas taikant darnaus vystymosi tikslus, socialinį aktyvizmą ir „Living Lab“ metodiką mokykliniame ugdyme

WP2
Mokytojų mokymo rinkinys, skirtas Europos tapatybės stiprinimui taikant novatoriškus mokymo metodus

Pilietinio įsitraukimo vadovas

Autoriai: Gergely Guszmann
Partneriai: Siauliai 'Saules' Pradinė , Salesianos do Porto–Colégio, Torbali Atatürk Anadolu Lises

„EuroCivic Lab " projektas: Europos tapatybės ir pilietiškumo stiprinimas taikant darnaus vystymosi tikslus, socialinį aktyvizmą ir „Living Lab" metodiką mokykliniame ugdyme

2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467

Finansuojama Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar „Erasmus+" nacionalinės agentūros ŠMPF nuomones. Nei Europos Sąjunga, nei administruojanti įstaiga negali būti laikoma už jas atsakinga.

„Creative Commons" licencija

CC BY-NC 4.0

„Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0 International" licencija

Ši licencija reikalauja, kad pakartotinai naudojantys medžiagą nurodytų kūrėją. Ji leidžia pakartotinai naudojantiems medžiagą platinti, remiksuoti, adaptuoti ir kurti remiantis medžiaga bet kokia laikmena ar formatu, tik nekomerciniais tikslais.

Turinys

Pilietinio įsitraukimo vadovas 4

1. Įvadas 4

1.1 Tikslas ir tikslinė auditorija 4

1.2 Aktualumas ES ir pasauliniam kontekstui 4

1.4 Vadovo struktūros apžvalga 4

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

2. Tikslai ir mokymosi rezultatai 5
2.1 Mokymosi tikslai 5
2.2 Pagrindinės kompetencijos 5
3. Pilietinis įsitraukimas 6
3.1 Teoriniai matmenys 6
3.2 Pilietinio įsitraukimo nauda 6
3.3 Pilietinio įsitraukimo įgyvendinimas mokykliniame ugdyme 6
3.4 Skaitmeninis ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas 6
4.1 Internetinės platformos ir įrankiai 8
4.2 Tarpvalstybiniai bendruomenių tinklai 8
5. Pilietinio įsitraukimo integravimas siekiant stiprinti europinę tapatybę 9
5.1 Pilietinės kultūros kūrimas visoje mokykloje 9
5.2 Ilgalaikis poveikis ir bendruomenės partnerystė 9
6. Edukacinės ir metodinės rekomendacijos 10
6.1 Mokymo strategijos 10
6.2 Skaitmeniniai įrankiai ir ištekliai 10
6.3 Novatoriški mokymosi metodai 10
6.4 Vertinimo metodai 11
7. Santrauka ir svarbiausios išvados 12
7.1 Pagrindinių sąvokų santrauka 12
7.2 Apmąstymo klausimai 12
7.3 Praktinis pritaikymas 12
8. Savęs vertinimas ir testo klausimai 13
8.1 Savikontrolės klausimai 13

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

8.2 Žiniomis pagrįsti klausimai 13
8.3 Taikomieji pratimai 13
9. Priedai 14
9.1 Žodynėlis 14
9.2 Santrumpų sąrašas 14
9.3 Papildoma literatūra 14
9.4 Dažnai užduodami klausimai (DUK) 14
Nuorodos 15

Pilietinio įsitraukimo vadovas

Eszterházy Károly katalikų universitetas, bendradarbiaudamas su 3 mokyklomis partnerėmis (Šiaulių „Saules" pradine mokykla, Salesianos do Porto– Colégio , Torbali Atatürk Anadolu Lises)

1. Įvadas

1.1 Tikslas ir tikslinė auditorija

Šis vadovas skirtas mokytojams, mokyklų vadovams ir pedagogams, dirbantiems pradinio ir vidurinio ugdymo srityje visoje Europoje, siekiant užtikrinti, kad jie skatintų pilietinį įsitraukimą kaip demokratinės visuomenės pagrindą. Tikslas yra suteikti žmonėms, ypač jaunimui, galimybę pamatyti ir suprasti, kaip balsavimas, dalyvavimas bendruomenės diskusijose, savanoriška veikla, tarnavimas bendruomenei ir pan., sukuria šį ryšį tarp individualių veiksmų ir bendruomenės naudos. Tai padeda žmonėms kurti stipresnes bendruomenes, kuriose visi įaučiasi matomi, išgirsti ir įtraukti į rezultatų formavimą dalijantis atsakomybe. Be to, sutelkiant dėmesį į tai, kaip individualūs veiksmai gali

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

sukelti pokyčius, šis vadovas taip pat siekia įdiegti pasitikėjimą institucijomis ir skatinti prasmingą įsitraukimą.

Šis vadovas skirtas tiems, kurie formuoja pilietinę erdvę švietime: mokytojams, mokyklų vadovams ir politikos formuotojams. Mokytojai ne tik turi mokyti, bet ir paruošti pilietį, kuris aktyviai ir atsakingai dalyvautų visuomenės gyvenime. Kad vertybės taptų patirtimi: mokyklų vadovai dirba siekdami skatinti demokratinio dalyvavimo kultūrą mokyklose. Ar pilietinis ugdymas yra prioritetas ar ignoruojamas, priklauso nuo politikos formuotojų — ir toks požiūris turi ilgalaikių pasekmių. Kai tokie svarbūs vaidmenys kaip šie prioritetizuoja pilietinį mokymą, jaunimas įgyja galią ir pasitikėjimą dalyvauti viešajame gyvenime ir matyti save kaip įsitraukusius Europos piliečius, kurie supranta ir pripažįsta bendrą atsakomybę dalyvauti pilietiniame gyvenime savo šalyse.

1.2 Aktualumas ES ir pasauliniam kontekstui

Tokios programos kaip „Erasmus+" ir Europos solidarumo korpusas suteikia mokiniams ir jaunimui visoje Europoje galimybę dalyvauti pilietiniame gyvenime už savo gimtosios šalies ribų. Šios galimybės neapsiriboja kelionėmis. Jos apima realų bendradarbiavimą socialiniuose, aplinkosaugos ir švietimo projektuose, kurie atitinka vietos poreikius ir kartu remiasi Europos vertybėmis. Prisijungdamas prie šių programų, jaunimas patiria, kaip solidarumas ir dalyvavimas veikia praktiškai, nesvarbu, ar tai būtų savanorystė, jaunimo mainai, ar bendros mokyklų iniciatyvos. Mokyklos, dalyvaujančios tokiose programose, parodo mokiniams, kad pilietiškumas neapsiriboja nacionalinėmis sienomis.

Visuotinio pilietiškumo ugdymas prideda dar vieną aspektą. Jis padeda jauniems žmonėms apmąstyti savo vaidmenį platesniame pasaulio kontekste, kuriame susitinka skirtingos kultūros, įsitikinimai ir gyvenimo patirtys. Jis skatina juos apmąstyti teisingumą, žmogaus orumą ir bendradarbiavimą gerbiant skirtumus, tačiau pripažįstant bendrą atsakomybę. Kai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

mokiniai išmoksta klausytis, užduoti apgalvotus klausimus ir dirbti kartu peržengdami sienas, jie geriau supranta, kokie svarbūs jų veiksmai – vietos, Europos ir pasaulio lygmeniu.

Šiose platesnėse struktūrose mokytojai gali susieti klasės veiklas ir mokyklos projektus. Vietinė valymo kampanija, diskusija apie skaitmenines teises, mokyklos susirinkimas migracijos tema – būdas pamatyti, kaip tai susiję su platesniais tikslais, kaip ES jaunimo strategija ar Darnaus vystymosi tikslais. Tai suteikia gilumą ir kontekstą. Tai rodo mokiniams, kad tai, ką jie daro mokykloje, priklauso didesniam pokalbiui, kuriame dalyvauja žmonės visoje Europoje ir už jos ribų.

1.4 Vadovo struktūros apžvalga

Šis vadovas siekia padėti mokytojams, mokyklų vadovams ir politikos formuotojams suprasti viską nuo esminių sąvokų iki praktikos klasėje ir bendruomenės lygmenyje. Įvade aprašomas jo tikslas, auditorija ir kaip pilietinis įsitraukimas sieja asmeninę veiklą su kolektyvine gerove, tuo pačiu įtraukiant jį į platesnį Europos ir pasaulinį kontekstą.

- 2 skyrius aptaria konkrečius mokymosi tikslus ir pagrindines kompetencijas, kurias turi įgyti mokiniai, ypač komunikacijos įgūdžius bei etinį mąstymą, susijusį su gebėjimu susieti vietinę veiklą su ES masto klausimais.
- 3 skyrius: Pilietinio įsitraukimo pagrindai, akcentuojant jo istoriją, svarbą ir reikšmę ir privalumus praktikoje. Taip pat pateikiami pavyzdžiai iš mokyklų, taip pat skaitmeninio bendradarbiavimo įrankiai, leidžiantys dalyvauti mokymosi procese tarpvalstybiniu mastu.
- 4 skyrius aprašo veiksmus, kurių reikia imtis mokykloje ir už jos ribų, remiantis skaitmeniniu ir tarpvalstybiniu bendradarbiavimu, tai yra, naudojant esamus ES įrankius ir partnerystes.
- 5 skyrius nagrinėja, kaip pilietinis įsitraukimas tampa integruotas į kasdienį mokyklos gyvenimą, tyrinėjant būdus, kaip ilgalaikiai projektai ir partnerystės stiprina demokratines praktikas ir priklausymo Europai jausmą.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- 6 skyrius siūlo metodologines gaires apie geriausią praktiką, skaitmeninius įrankius ir kūrybines praktikas, siekiant pasiūlyti prasmingą ir prieinamą pilietinį įsitraukimą. Jame taip pat kalbama apie tai, kaip vertinti, kaip sekasi jūsų studentams – per refleksiją, bendraamžių vertinimą ir kompetencijomis pagrįstas užduotis.
- Likusiuose skyriuose – nuo 7 iki 9 – pateikiama pagrindinių išvadų santrauka, refleksijos klausimai, pritaikymas klasėje realiame gyvenime ir savęs vertinimo bei žinių pagrindu sukurtų pratimų serija, skirta tiek mokiniams, tiek mokytojams. Priedas apima žodynėlį, santrumpas, papildomą literatūrą ir DUK, kad būtų lengva rasti informaciją. Mokytojai gali lanksčiai naudotis vadovu, sutelkdami dėmesį į tam tikrą skyrių arba sujungdami kelis skyrius, kad sukurtų nuoseklią kompiliaciją. 2 ir 6 skyriai yra gera pradžia naujo modulio kūrimui, susiejant mokymosi rezultatus su praktiniais metodais. Jei mokykla domisi savo bendruomenės pilietinės dimensijos plėtra, 3 ir 5 skyriai aptars strategijas instituciniu lygmeniu su pavyzdžiais. 1 ir 4 skyriai nagrinėja, kaip pasinaudoti esamais tinklais ir platformomis, susiejant vietines iniciatyvas su ES ar tarptautiniais pagrindais. Visame vadove pedagogai padeda įtvirtinti pilietinį įsitraukimą praktiškais, pritaikomais ir su platesne Europos bendruomene susijusiais būdais.

2. Tikslai ir mokymosi rezultatai

2.1 Mokymosi tikslai

Šio vadovo mokymosi tikslai atspindi pagrindines Europos Sąjungos pilietinio įsitraukimo politikos idėjas. Mokiniai nagrinės, kaip piliečiai gali aktyviai dalyvauti viešajame gyvenime, pradedant nuo vietos demokratijos, kur įsitraukimas į bendruomenės sprendimus per savivaldybių susirinkimus, dalyvaujamąjį biudžeto sudarymą ar konsultacijas užima svarbiausią vietą. Jie supras, kad pilietinis dalyvavimas apima daug daugiau nei balsavimą; jis apima savanorystę, kampanijas, prisijungimą prie asociacijų ir skaitmeninių platformų

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

naudojimo pokyčiams daryti įtaką. Taip pat nagrinėjamas decentralizuoto bendradarbiavimo vaidmuo, parodant, kaip mokyklos, vietos valdžios institucijos, pilietinė visuomenė ir asmenys gali bendradarbiauti, kad valdymas taptų įtraukesnis ir labiau reaguojantis į poreikius. Šių tikslų pagrindas yra socialinė atsakomybė: pripažinimas, kad pilietinius veiksmai yra skatinami ne tik siekiant asmeninių interesų, bet tai solidarumas bei įsipareigojimas bendroms vertybėms.

Keletas ramsčių yra būtini, kad būtų palaikomas tokio pobūdžio dalyvavimas. Pilietinė infrastruktūra apima erdves, institucijas ir priemones, per kurias žmonės dalyvauja procese, įskaitant bendruomenės centrus, mokyklų forumus ir jaunimo platformas. Pilietinis raštingumas reiškia žinias ir įgūdžius, reikalingus suprasti teises, institucijas ir kaip efektyviai dalyvauti demokratiniame gyvenime. Pilietinis kapitalas apima pasitikėjimą, tinklus ir motyvaciją prisidėti. Dalyvavimas tada dažniausiai yra nevienodas arba tik simbolinis. Atsižvelgiant į šį supratimą, ES įtraukia pilietinį dalyvavimą į platesnius politikos procesus. Sanglaudos politika skatina įtraukią plėtrą, remdama vietos lygmens dalyvavimą formuojant regionines investicijas, pavyzdžiui, o Europos socialinių teisių ramstis sieja aktyvų pilietiškumą su sąžininga prieiga prie švietimo, užimtumo ir socialinės apsaugos.

Mokytojai turi išskirtinę galimybę šias koncepcijas įgyvendinti. Kai jie supažindina mokinius su vietos tarybų veikimu arba padeda jiems planuoti projektą bendradarbiaujant su NVO, jie ugdo ir pilietinį raštingumą, ir infrastruktūrą. Jų klasės gali būti erdvės, kuriose auga pilietinis kapitalas – per diskusijas, bendrą atsakomybę ir susidūrimą su realaus pasaulio problemomis. Šis darbas ne tik naudingas mokinių asmeniniam tobulėjimui, bet ir stiprina demokratinę kultūrą. Jis paruošia jaunus žmones matyti save platesnės Europos bendruomenės dalimi, turinčia teises ir pareigas, kurios tęsiasi už klasės ribų ir peržengia sienas (Pilietinis įsitraukimas būsimuose Europos universitetų miesteliuose, 2023 m.).

2.2 Pagrindinės kompetencijos

Pilietinis įsitraukimas apima daugiau nei veiksmus – jis remiasi kompetencijų rinkiniu, kuris formuoja tai, kaip individai supranta, bendrauja ir daro įtaką savo bendruomenėms. Šios

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

kompetencijos apima bendravimo, bendradarbiavimo ir gynimo įgūdžius. Mokiniai turi išmokti aiškiai reikšti savo nuomonę, išklausyti kitus ir dalyvauti dialoge, kuriame pagarbiai žiūrima į nesutarimus. Bendras darbas sprendžiant problemas ar kuriant bendruomenės iniciatyvas ugdo pasitikėjimą ir atskaitomybę. Gynimas reiškia bendrų rūpesčių gynimą ir konkrečių pokyčių siūlymą, tiek klasėje, tiek vietos valdžios lygmeniu. Šie įgūdžiai padeda jauniems žmonėms tapti aktyviais viešojo gyvenimo dalyviais, o ne pasyviais stebėtojais.

Kompetencijas sudaro keli aspektai: kognityviniai (žinios ir įgūdžiai) ir emociniai (nuostatos ir vertybės). Aukšta pilietiškumo kompetencija priklauso nuo subalansuoto visų šių sričių vystymosi. Pavyzdžiui, nepakanka žinoti, kaip veikia demokratinės institucijos, jei nėra noro veikti laikantis tokių principų kaip teisingumas, tvarumas ir žmogaus orumas. Sudėtinis rodiklis, apjungiantis skirtingus pilietinio kompetencijos elementus, gali suteikti apžvalgą apie tai, kaip gerai šalys rengia mokinius pilietiniam gyvenimui. Nors tokie rodikliai yra naudingi stebint pažangą ir nustatant politikos tikslus, jie turėtų būti naudojami kartu su išsamiais tyrimais, kuriuose nagrinėjama, kaip ir kodėl šios kompetencijos ugdomos skirtinguose kontekstuose. Mokytojai gali apmąstyti šiuos aspektus planuodami veiklą, užtikrindami, kad mokiniai augtų tiek supratimo, tiek įsipareigojimo prasme.

Dar viena pagrindinė kompetencija – atpažinti, kaip vietos veiksmai susiję su platesniais Europos rūpesčiais. Kai mokiniai susieja mokyklos iniciatyvą su darnaus vystymosi tikslais arba apmąsto klimato teisingumą ES žaliojo kurso politikos kontekste, jie praktikuoja mąstymą įvairiais lygmenimis. Tai padeda jiems suprasti, kad pilietiškumas ES yra daugiasluoksnis – galima veikti lokaliai, kartu dalyvaujant kontinentiniame pokalbyje. Šių sąsajų matomumas stiprina jų priklausymo Europos bendruomenei jausmą. Tai taip pat suteikia pilietiniam įsitraukimui prasmę ne tik kaip vietos pareigai, bet ir kaip bendram Europos projektui (Hoskins, 2008).

3. Pilietinis įsitraukimas

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

3.1 Teoriniai matmenys

Viešąjį gyvenimą formuoja ne tik institucijos, bet ir kasdieniai asmenų veiksmai, kurie prisideda prie savo bendruomenių, reiškia susirūpinimą ar siekia pokyčių. Šie veiksmai – oficialūs ar neoficialūs, vietiniai ar tarptautiniai – gali kilti iš noro spręsti problemas, puoselėti vertybes ar kurti svarbius santykius. Jie įsišakniję ilgametėje apmąstymų apie tai, ką reiškia būti politinės bendruomenės dalimi, tradicijoje.

Nuo antikos laikų mąstytojai svarstė piliečių vaidmenį ir gebėjimus kuriant visuomenę. „Kritone“ Platonas vaizduoja Sokrato lojalumą Atėnų įstatymams kaip moralinę pareigą. Tačiau „*Valstybėje*“ Platonas abejoja demokratiniu dalyvavimu, teikdamas pirmenybę tiems, kurie turi daugiau žinių — filosofams-karaliams. Tuo tarpu Aristotelis matė polisą kaip *piliečių* asociaciją, kuri dalyvauja diskusijose ir priima sprendimus. „*Politikoje*“ pilietinis dalyvavimas apėmė tarnavimą susirinkimuose, dalyvavimą teismuose ir ginklų nešiojimą miesto gynybai. Šie veiksmai buvo ne tik politiniai, bet ir etinio vystymosi bei bendros atsakomybės gyvenimo dalis, nors jo vizija neapėmė daugelio, įskaitant moteris, vergus ir užsieniečius (Levine, 2022).

3.1 Teoriniai matmenys

Viešąjį gyvenimą formuoja ne tik institucijos, bet ir kasdieniai asmenų veiksmai, kurie prisideda prie savo bendruomenių, reiškia susirūpinimą ar siekia pokyčių. Šie veiksmai – oficialūs ar neoficialūs, vietiniai ar tarptautiniai – gali kilti iš noro spręsti problemas, puoselėti vertybes ar kurti svarbius santykius. Jie įsišakniję ilgametėje apmąstymų apie tai, ką reiškia būti politinės bendruomenės dalimi, tradicijoje.

Nuo antikos laikų mąstytojai kvestionavo piliečių vaidmenį ir gebėjimus formuojant visuomenę. „Kritone “ Platonas Sokrato ištikimybę Atėnų įstatymams pristato kaip savotišką moralinę pareigą. Tačiau „*Valstybėje*“ Platonas abejoja demokratiniu dalyvavimu, pirmenybę teikdamas tų, kurie turi daugiau žinių – filosofų-karalių – valdymui. Tuo tarpu Aristotelis polisą laikė piliečių asociacija, kuri dalyvauja svarstymuose ir sprendimuose. Savo „*Politikoje* “

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

pilietinis dalyvavimas apėmė tarnavimą susirinkimuose, dalyvavimą teismuose ir ginklų nešiojimąsi ginant miestą. Šie veiksmai buvo ne tik politiniai, bet ir etinio vystymosi bei bendros atsakomybės gyvenimo dalis, nors jo vizija neapėmė daugelio, įskaitant moteris, vergus ir užsieniečius (Levine, 2022).

Jürgeno Habermaso darbai turėjo ypač didelę įtaką atkreipiant dėmesį į demokratinio teisėtumo sąlygas. Jo deliberacinės demokratijos teorijoje sprendimai yra teisėti, kai jie kyla iš pagrįstų diskusijų tarp laisvų ir lygių dalyvių. Tam būtina veikianti *viešoji erdvė* – atvira arena, kurioje asmenys gali aptarti bendro intereso klausimus be prievartos. Habermasas taip pat pastebėjo reikšmingą demokratinės energijos pokytį: seni industrinio amžiaus socialiniai judėjimai, organizuoti aplink klases ir perskirstymą, užleido vietą naujiems socialiniams judėjimams, orientuotiems į tapatybę, aplinkosaugos problemas ir gyvenimo kokybę (Morrow, 2022). Tokie klausimai kaip lyčių lygybė, rasinis teisingumas ir ekologinis tvarumas pradėjo teikti pirmenybę tradiciniams ekonominiams poreikiams.

Habermasas neapsiribojo vien teoriniu darbu. Jis dažnai minimas kaip įsitraukusio viešojo intelektualo – žmogaus, veikiančio jo aprašytoje viešojoje erdvėje, – pavyzdys. Rašydamas esė, interviu ir viešai komentuodamas, Habermasas dalyvavo diskusijose apie Vokietijos demokratiją, Europos ateitį ir pasaulinį teisingumą. Jo pavyzdys pabrėžia, kad pilietinis įsitraukimas apima ne tik kolektyvinius veiksmus ar institucinį dalyvavimą, bet ir kritinį mąstymą bei komunikaciją, kurie formuoja visuomenės supratimą . (Verovšek , 2021)

Šis platesnis požiūris susijęs su Elinor Ostrom darbu, kuri tyrinėjo, kaip bendruomenės visame pasaulyje valdo bendrus išteklius, nesiremdamos vien valstybinėmis struktūromis. Jos empirinis tyrimas parodė, kaip vietos grupės gali sukurti stabilias, taisyklėmis pagrįstas bendradarbiavimo formas, o tai rodo, kad pilietiniai veiksmai neapsiriboja balsavimu ar protestais, bet dažnai vyksta kasdieniniame gyvenime (Levine, 2022).

Tobulėjant šioms idėjoms, mokslininkai taip pat kėlė klausimą, ar pilietinis įsitraukimas mažėja. Roberto Putnamo knygoje *„Bowling Alone“* (2000 m.) teigiama, kad tradicinės

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

asociacijų formos – kaimynystės klubai, sporto lygos, savanorių grupės – susilpnėjo, ypač Jungtinėse Valstijose. Jis įvedė terminą „socialinis kapitalas“, norėdamas apibūdinti tinklus ir pasitikėjimą, kurie palaiko bendradarbiavimą. Be tokių ryšių visuomenės gali susiskaldyti, o demokratiniai įpročiai gali nykti (Robert, 2011).

Kiti atkreipė dėmesį į besiformuojančias aktyvizmo ir dalyvavimo formas, ypač internetines. Joms gali trūkti pastovumo ar formalios struktūros, tačiau jos atspindi naujus organizavimosi būdus – per skaitmenines peticijas, staigius protestus ir temines kampanijas. Tokie tyrėjai kaip Verba, Schlozman ir Brady (1995) atkreipė dėmesį į tai, kas gali veikti politiškai. Jie nustatė, kad prieiga prie išteklių, ypač išsilavinimo ir pajamų, labai veikia tai, ar žmonės gali organizuotis, daryti įtaką politikai ar net būti išgirsti. Nėra fiksuotų pilietinio įsitraukimo apibrėžimų. Vieni pabrėžia institucinę politiką; kiti – neformalų bendradarbiavimą ar bendruomenės iniciatyvas. Susijusios sąvokos apima *pilietinę visuomenę* , *viešąjį darbą* , *bendrąjį turtą* ir *svarstymus* . Nors ir skirtingi, visi šie terminai pabrėžia bendros viešosios veiklos svarbą – tai, ką žmonės daro kartu, ne tik šeimoje ir rinkoje, kad formuotų savo pasaulį. Dalyvavimo modeliai skiriasi. Daugelyje šalių išsilavinimas ir turtas padidina įsitraukimo tikimybę. Tačiau tai nėra taisyklė. Afroamerikiečių bendruomenės Jungtinėse Valstijose dažnai išlaikė stiprias pilietines tradicijas per bažnyčias ir vietos organizavimąsi, net ir susidūrusios su struktūrine nelygybe. Tokiose šalyse kaip Indija ir Brazilija institucinės reformos, tokios kaip dalyvaujamasis biudžeto sudarymas ar kaimų tarybos, išplėtė marginalizuotų grupių galimybes turėti balsą valdyme (Levine, 2022).

Mokyklų sistemos taip pat atlieka svarbų vaidmenį. Ankstesni tyrimai skeptiškai vertino, ar pilietinis ugdymas gali paveikti elgesį. Naujausi duomenys rodo, kad konkretūs ugdymo metodai, įskaitant projektais pagrįstą mokymąsi, bendruomenės tarnybą ir mokinių tarybas, gali suteikti ilgalaikių pilietinių žinių ir motyvacijos. Jie yra veiksmingesni, kai su mokiniais elgiamasi ne kaip su pasyviais besimokančiaisiais, o kaip su aktyviais dalyviais (Levine, 2022).

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Visuomenės indėlis į bendrus reikalus Visuomenės dalyvavimas bendruose reikaluose yra pagrindinis Europos projekto vertybių palaikymo Europos scenoje elementas. Demokratija grindžiama ne tik institucijomis, bet ir žmonėmis, kurie dalyvauja kolektyvinių sprendimų priėmimo procese. Kai dalyvavimas atspindi visuomenės įvairovę, užtikrinant, kad nė viena grupė neliktų neišgirsta, nes kai visi esame kartu, egzistuoja lygybė. Solidarumas atsiranda, kai žmonės ir bendruomenės susivienija siekiant bendrų tikslų visais sąveikos lygmenimis, įskaitant socialinį, kultūrinį ir nacionalinį. Šios vertybės, įtvirtintos ES sutartyse, įgyvendinamos per kasdienius įpročius – balsavimą, diskusijas, savanorystę, net advokatūrą – kad abstraktūs įsipareigojimai virstų socialiniais įpročiais. Tai yra tokios iniciatyvos, kurios palaiko pasitikėjimą, socialinę sanglaudą ir bendrą atsakomybę tiek vietiniu, tiek pasauliniu mastu. Kai mokyklos skatina tokį įsitraukimą, jauni europiečiai įgyja galią ne tik suprasti savo teises, bet ir įgyvendinti jas rūpestingai ir su pasitikėjimu

Pilietinio įsitraukimo šaknų ir raidos supratimas padeda besimokantiesiems savo patirtį įvertinti platesniame kontekste. Pilietiškumo teorijos nėra tik abstrakčios idėjos; jos suteikia priemonių apmąstyti galią, atsakomybę ir galimybes. Kai mokiniai supranta, kaip dalyvavimas buvo suprantamas ir praktikuojamas laikui bėgant, jie yra pasirengę veikti geriau– ne tik kaip būsimi rinkėjai, bet ir kaip informuoti bei mąstantys visuomenės nariai.

3.2 Pilietinio įsitraukimo nauda

Dalyvavimas viešajame sprendimų priėmime turi reikšmingą poveikį tiek individams, tiek visuomenei. Dalyvaudami besimokantieji ugdo supratimą, vertybes ir gebėjimus, būtinus sugyvenimui demokratinėje visuomenėje. Tai padeda žmonėms ugdyti pasitikėjimą savimi, veiksmų laisvę ir bendros atsakomybės jausmą. Tuo pačiu metu tai prisideda prie teisėtesnių, įtraukesnių ir veiksmingesnių viešosios politikos rezultatų, ypač kai dalyvavimas yra suplanuotas apgalvotai ir proporcingai nagrinėjamam klausimui (EBPO, 2022).

Asmeniniu lygmeniu pilietinis įsitraukimas prisideda prie lyderystės, empatijos ir saviveiksmingumo. Jauni žmonės ir suaugusieji liudija demokratijos praktikumą,

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

išreikšdami nuomones, imdamiesi iniciatyvos ar dirbdami su kitais. Šios patirtys ugdo svarbius įgūdžius – klausymąsi, diskusijas, derybas ir sprendimų priėmimą – kurie nėra tik klasėje ar posėdžių salėje. Tai taip pat skatina gilesnį priklausymo ir atsakomybės jausmą, kai žmonės suvokia, kad jų veiksmai gali formuoti viešąjį gyvenimą. Tai taikoma tiek kasdienėms dalyvavimo veikloms, tiek formalesniems kanalams, tokiems kaip balsavimas, mokinių tarybos ar piliečių asamblėjos.

Platesnis socialinis poveikis yra ne mažiau reikšmingas. Reguliarus, prasmingas piliečių įsitraukimas stiprina socialinę sanglaudą ir kuria pasitikėjimą. Viešosios institucijos, kurios reaguoja į žmonių rūpesčius, yra labiau linkusios būti laikomos teisėtomis. Bendruomenės, kuriose gyventojai bendradarbiauja projektuose, savanoriauja arba dalyvauja kolektyviniame sprendimų priėmime, paprastai yra atsparesnės ir geriau pasirengusios spręsti konfliktus. Dalyvavimas, kuris panaikina skirtumus – dėl amžiaus, pajamų, etninės kilmės ar politinių įsitikinimų – skatina abipusį supratimą ir padeda sumažinti poliarizaciją. Ši nauda ypač akivaizdi, kai aktyviai dalyvauja tie, kurie dažnai yra atstumti – asmenys, turintys ribotą balso teisę, iš marginalizuotos aplinkos arba turintys silpną politinio veiksnumo jausmą.

Įtraukiam dalyvavimui reikalingi kruopštūs procesai ir nuoširdus įsipareigojimas įvairovei. Įvairios kliūtys, pavyzdžiui, laiko apribojimai, neprieinama informacija, sudėtingos procedūros ar nepasitikėjimas institucijomis, gali trukdyti daugeliui žmonių įsitraukti. Todėl šias kliūtis būtina mažinti. Mokyklos, viešosios įstaigos ir pilietinė visuomenė turi sukurti prieinamas, skaidrias ir įtraukias galimybes dalyvauti . Tai gali apimti ne tik tradicines priemones, tokias kaip konsultacijos ir forumai, bet ir naujas erdves iniciatyvų pagrindu ar vertinimu pagrįstam įsitraukimui, pavyzdžiui, jaunimo vadovaujamas kampanijos, dalyvaujamojo biudžeto sudarymas ar piliečių vykdomų viešųjų paslaugų stebėjimą.

Dalyvavimas nėra universalus. EBPO išskiria kelis tipus, kurių kiekvienas turi skirtingų privalumų. Dalyvavimas informacijoje užtikrina, kad piliečiai suprastų būsimą politiką. Dalyvavimas sprendimų priėmime, tokiuose kaip piliečių susirinkimuose ar referendumuose – leidžia žmonėms tiesiogiai formuoti rezultatus. Dalyvavimas planavime įtraukia gyventojus į ankstyvuosius politikos kūrimo etapus, o dalyvavimas iniciatyvose pabrėžia bendruomenės

Projekto partneriai
EGER 1774 ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM
SOCIAL NEBULA
universität wien
SALESIANOS DO PORTO
ŠIAULIŲ „SAULĖS" PRADINĖ MOKYKLA
The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

narių veiksmus „iš apačios į viršų“. Dalyvavimas vertinime, kuris yra dažnai nepakankamai naudojamas, skatina apmąstyti, ar politika įgyvendino pažadėtus rezultatus. Visos šios formos įvairiais būdais prisideda prie geresnio valdymo (EBPO, „Naujų piliečių dalyvavimo politikos cikle ribų tyrinėjimas“, 2024 m.).

Dalyvavimas gerina politikos kokybę. Piliečiai turi gyvenimiškos patirties ir konteksto žinių, kurios gali papildyti įrodymų bazę. „Kasdienėse“ politikos srityse, tokiose kaip vietinis transportas ar švietimo planavimas, suinteresuotųjų šalių įtraukimas gali padėti jiems patikslinti sprendimus ir numatyti rezultatus. Sudėtingesnėse ir vertybėmis pagrįstose „fundamentaliose“ politikos srityse, tokiose kaip konstitucinė reforma, rinkimų struktūra ar klimato kaitos veiksmai, dalyvavimas padeda užtikrinti teisėtumą. Kai žmonės supranta, diskutuoja ir kartu priima sprendimus dėl sudėtingų kompromisų, didesnė tikimybė, kad dėl jų bus priimta priimta politika, net ir nesutariant (EBPO, „Naujų piliečių dalyvavimo politikos cikle ribų tyrimas“, 2024 m.). Laikas yra labai svarbus: ankstyvas ir kartotinis įsitraukimas, o ne paskutinės minutės konsultacijos, didina pasitikėjimą ir poveikį.

Prancūzija yra puikus pavyzdys, kur Nacionalinė viešųjų diskusijų komisija sukūrė piliečių balsą svarbiuose aplinkosaugos projektuose. Tai daroma per informacines kampanijas, atvirus klausymus ir nepriklausomą priežiūrą , kad gyventojai ir suinteresuotosios šalys galėtų prisidėti prie planavimo prieš priimant galutinius sprendimus. Geras pavyzdys yra Dalyvaujamojo biudžeto sudarymas yra puikus pavyzdys. Taikomas dabar daugumoje Europos šalių, kai bendruomenės nusprendžia, kaip išleisti dalį vietinio biudžeto, siūlydamos projektus ir balsuodamos už juos, pavyzdžiui, kuriant žaliąsias erdves ar organizuojant vietinius festivalius. Šios iniciatyvos atitinka realius poreikius, kartu ugdant pilietinį sąmoningumą ir stiprinant pasitikėjimą.

Helsinkio atvejis: sėkmės istorija

Helsinkio dalyvaujamojo biudžeto sudarymo iniciatyva „OmaStadi “ parodo, kaip pilietinis įsitraukimas gali duoti realių, įtraukių ir tvarių rezultatų. Pagal šią programą gyventojai kviečiami teikti pasiūlymus miesto finansuojamiems projektams ir balsuoti už juos. Vienas iš pavyzdžių – žiedinė ekonomika: mokyklos gavo naujus perdirbimo konteinerius, atsižvelgiant

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

į gyventojų pasiūlymus. Kiti rezultatai: mobilioji programėlė prekėms ir paslaugoms dalytis ir bendrų erdvių, skirtų namų apyvokos įrankiams , pavyzdžiui, skalbimo mašinoms, pasiskolinti, sukūrimas.

„OmaStadi“ yra išskirtinė savo įsipareigojimu įtraukties principais. Helsinkis pateikė balsavimo ir reklaminę medžiagą keliomis kalbomis, bendradarbiavo su imigrantų organizacijomis ir užtikrino, kad tiek skaitmeniniai, tiek neprisijungus prieinami metodai būtų lengvai prieinami. Toks požiūris padidino įvairių demografinių grupių dalyvavimą ir padėjo sustiprinti bendros atsakomybės jausmą. „OmaStadi“ sėkmė rodo, kad apgalvotai projektuojami miestai gali kurti ilgalaikę viešąją vertę, kartu stiprindami pasitikėjimą ir demokratinį įsitraukimą („ Pilietinių dalyvavimo žiedinėje ekonomikoje galia: galimybės, nauda ir iššūkiai“, 2025 m.)

Tokia praktika atitinka Europos Sąjungos tikslą stiprinti dalyvaujamąją demokratiją. ES institucijos ir valstybės narės pripažino pilietinio įsitraukimo instrumentinę ir esminę vertę. Instrumentiniu požiūriu tai pagerina politikos veiksmingumą, priimtinumą ir tvarumą. Iš esmės tai stiprina asmenų ir grupių pilietinius ir demokratinius gebėjimus, stiprina visuomenės demokratinę struktūrą. Tai ypač aktualu didėjant visuomenės nusivylimui ir mažėjant politiniam pasitikėjimui. Vienas iš būdų kovoti su demokratiniu nuovargiu ir didinti atsparumą yra suteikti piliečiams prasmingą vaidmenį formuojant jiems įtaką darančią politiką.

Dalyvavimas taip pat atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant horizontalius prioritetus, tokius kaip klimato kaitos pertvarka, skaitmeninė transformacija ir žiedinė ekonomika. Politika negali būti veiksminga šiose sudėtingose srityse be visuomenės bendradarbiavimo. Dalyvavimas padeda užtikrinti, kad planai atspindėtų realią padėtį, ypač žmonėms , priklausantiems pažeidžiamoms grupėms. Jis sukuria erdvę inovacijoms, stiprina politikos teisėtumą ir skatina elgesio pokyčius – tiek energijos vartojimo, tiek mobilumo, tiek vartojimo įpročių srityse.

Pilietinis įsitraukimas nėra vien tik indėlis į politiką. Tai vertybių, tapatybės ir santykių ugdymas. Įsitraukimas moko žmones pagarbiai nesutikti, įveikti skirtumus ir kartu kurti bendrą rytojų. Mokiniams ir jaunimui tai nėra vien abstraktūs įgūdžiai, tai yra visą gyvenimą

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

trunkančio mokymosi ir demokratinio gyvenimo pagrindas. Dalyvavimas mokyklos ir jaunimo programose – per mokyklų parlamentus, socialinės veiklos projektus ar bendrą sprendimų priėmimą – formuoja naują Europos piliečių kartą (Baeck, 2025).

3.3 Pilietinio įsitraukimo įgyvendinimas mokykliniame ugdyme

Norint parengti mokinius prasmingam dalyvavimui demokratiniame gyvenime, švietimas neturi apsiriboti tik faktų apie institucijas mokymu. Mokyklos turėtų tapti aplinka, kurioje pilietinio įsitraukimo būtų ne tik mokoma, bet ir praktikuojama – kai jauni žmonės ne tik mokosi apie pilietiškumą, bet ir patys jį patiria. Kai pilietinis mokymasis integruojamas į visą mokyklos gyvenimą, jis stiprina demokratines vertybes, skatina įtrauktį ir ugdo esminius XXI amžiui reikalingus įgūdžius.

Pilietinio ugdymo centre yra trys tarpusavyje susijusios sritys, kurios formuoja tai, kaip jauni žmonės supranta ir elgiasi demokratinėse visuomenėse:

- Pilietinės žinios ir įgūdžiai reiškia mokinių supratimą apie politines sistemas, ideologijas, teises ir pareigas. Tai reiškia mokymąsi apie tai , kaip veikia vyriausybės, demokratinių institucijų evoliuciją ir pilietinės visuomenės istorinius pagrindus.
- Pilietinės vertybės ir nuostatos yra susijusios su mokinių gebėjimu dalyvauti pagarbiame dialoge, ginti saviraiškos laisvę ir pripažinti įvairių požiūrių teisėtumą.
- Pilietinis elgesys vystosi , kai mokiniai įgyja veiksmų laisvę ir pasitikėjimą savimi balsuoti, savanoriauti, įsitraukti į viešąjį gyvenimą ir organizuotis savo bendruomenėse.

Kokybiškas pilietinis mokymasis sprendžia visus tris aspektus – taikant sąmoningus, dalyvaujamuosius metodus, kurie susieja mokymo programą su veiksmais (Winthrop, 2020). Mokytojai gali kurti užduotis, skirtas lavinti konkrečius įgūdžius klasėje, kartu skatindami aktyvų, įtraukų ir vertybėmis grįstą mokymąsi. Pavyzdžiui:

Sukurkite klasės konstituciją

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

– Mokiniai parengia elgesio kodeksą, pagrįstą demokratiniais principais, ir palygina jį su nacionalinėmis ir ES konstitucinėmis teisėmis; Vykdo „piliečio interviu“ projektą – Mokiniai apklausia šeimos narius arba bendruomenės veikėjus apie jų požiūrį į pilietiškumą, demokratiją ar tapatybę; Dalyvauja priimant mokyklos sprendimus – mokiniai prisijungia prie tikrų arba netikrų mokyklos tarybų, prisideda prie mokyklos taisyklių aptarimo arba stebi vadovybės susirinkimus.

Studentų vadovaujamos iniciatyvos suteikia jaunimui reikšmingų galimybių įgyti savarankiško organizavimo, derybų ir lyderystės įgūdžių, kai jie dirba struktūrizuotai bendradarbiaudami su vietos valdžios institucijomis ir pilietinės visuomenės veikėjais. Keliose ES valstybėse narėse yra jaunimo tarybos ir dalyvaujamojo biudžeto sudarymo schemos kurios suteikia jaunimui galimybę siūlyti ir įgyvendinti projektus kartu su savivaldybių institucijomis ir NVO. Pasak Europos Komisijos, šios iniciatyvos padeda jauniems dalyviams aktyviai dalyvauti demokratiniuose procesuose – nuo darbotvarkės nustatymo iki gynimo ir sutarimo kūrimo. EBPO ataskaitose taip pat pabrėžiama pilietinių jaunimo veiksmų vertė, teigiant , kad bendradarbiavimas su viešosiomis institucijomis stiprina studentų pasitikėjimą savimi, pilietinį identitetą ir gebėjimą daryti įtaką sprendimams savo bendruomenėse (Borhan, 2025).

Bendradarbiaudami su vietos NVO, mokiniai gali užsiimti praktine bendruomenės veikla, kuri susieja mokymąsi klasėje su pilietine veikla. Pavyzdžiui, parko atkūrimo savanorių dienos organizavimas – vietinių medžių sodinimas ir žaliųjų plotų atgaivinimas – ne tik skatina aplinkos apsaugą, bet ir ugdo komandinį darbą bei priklausymo jausmą. Panašiai, vietinio maisto banko pastangų koordinavimas, įskaitant aukų rinkimus ir dalijimo renginius, rodo užuojautą ir socialinį solidarumą, kartu stiprinant logistinio planavimo ir organizacinius įgūdžius. Šios realios iniciatyvos suteikia struktūrizuotų refleksijos galimybių: mokiniai gali aptarti, kaip viešosios institucijos ir pilietinė visuomenė derina pastangas spręsdamos nelygybės problemas, pavyzdžiui, dėl galimybės gauti maisto ir žaliosios infrastruktūros, – susiedami teoriją su apčiuopiamais rezultatais savo bendruomenėse (Strategists, 2024).

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

3.4 Skaitmeninis ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas

Internetinės platformos yra esminės priemonės, skatinančios jaunimo dalyvavimą už nacionalinių ribų. Vadovaujantis 2019–2027 m. ES jaunimo strategija, jauni žmonės skatinami ĮSITRAUKTI, UŽMEGZTI ryšius ir ĮGALINTI save per prasmingą pilietinę veiklą, įskaitant skaitmeninį dalyvavimą. Šie ramsčiai skatina įtraukią prieigą prie demokratinio gyvenimo ir siekia užtikrinti, kad visi jauni žmonės turėtų išteklių, reikalingų padėti formuoti visuomenę.

Svarbiausias šios strategijos bruožas yra ES jaunimo dialogas, kuris siūlo struktūrizuotus skaitmeninio dalyvavimo procesus, leidžiančius jauniems žmonėms daryti įtaką politikos formavimui nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Konsultuodamiesi ir diskusijose internetu, studentai ir jaunimo organizacijos kartu sukūrė 11 Europos jaunimo tikslų, kuriais raginama kurti įtraukią visuomenę, imtis veiksmų klimato srityje ir suteikti visiems prieinamas dalyvavimo galimybes.

Mokyklos gali remti mokinių dalyvavimą šiuose procesuose naudodamosi Europos Komisijos pilietiniu portalu (citizens.ec.europa.eu), kuriame besimokantieji gali dalyvauti viešose konsultacijose, susipažinti su politikos atnaujinimais ir tyrinėti iniciatyvas, susijusias su jaunimo teisėmis, skaitmeniniu valdymu ir tvarumu. Pedagogai taip pat gali padėti mokiniams formuluoti klasės atsakymus į atviras ES konsultacijas arba imituoti struktūrizuotus debatus, pagrįstus paskelbtais pasiūlymais.

Dar viena pavyzdinė priemonė yra Europos piliečių iniciatyva (citizens-initiative.europa.eu) – unikalus ES mechanizmas, leidžiantis piliečiams teikti teisėkūros pasiūlymus Europos Komisijai. Kai iniciatyva surenka milijoną patikrintų skaitmeninių parašų bent septyniose ES šalyse, Komisija privalo reaguoti. Mokiniai gali tyrinėti esamas arba istorines iniciatyvas, imituoti peticijų rašymą arba nustatyti, kaip demokratinis atstovavimas veikia tarpvalstybiniu mastu. Šie pratimai padeda jiems susieti pilietines žinias su skaitmeniniu elgesiu, kartu stiprinant jų veiksnumo ir priklausymo Europos demokratinei erdvei jausmą.

Atsakingas socialinių tinklų naudojimas suteikia jaunimui galingų įrankių bendruomenėms suvienyti, skatinti aktyvų pilietiškumą ir įsitraukti į pasaulinius mainus.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Socialinių tinklų platformos palengvina dalijimąsi informacija, bendruomenės ryšių kūrimą ir pilietinį tinklaveiką, suteikdamos vartotojams galimybę bendrai kurti ir svarstyti viešus klausimus. Švietimo etape tokios platformos taip pat padeda mokiniams ir suinteresuotosioms šalims sužinoti apie vieni kitų interesus ir požiūrius, sukurdamos svarbų dialogo ir bendradarbiavimo pagrindą. Kaip įspėja tyrėjai, „šio etapo praleidimas greičiausiai bus lemtingas procesui“, nes abipusis supratimas yra būtinas veiksmingam įsitraukimui. Tačiau bendravimas tarp skirtingų suinteresuotųjų šalių, tokių kaip mokiniai, mokytojai, pilietinės visuomenės veikėjai ir pareigūnai, taip pat gali būti prieštaringas. Dažnai reikia aktyvaus organizatorių, įskaitant pedagogus ir viešąsias įstaigas, tarpininkavimo ir reagavimo, siekiant užtikrinti pagarbius ir produktyvius mainus. Naudodamiesi jais vadovaujant, mokiniai išmoksta patikrinti informaciją, saikingai kalbėti ir palaikyti įtraukų skaitmeninį dalyvavimą, stiprindami tokias pilietines nuostatas kaip empatija, sąžiningumas ir abipusė pagarba (Lin, 2022).

Bendruomenėms skirtos skaitmeninės platformos taip pat padeda panaikinti kartų ir kultūrų skirtumus. Europos Tarybos tyrimai pabrėžia, kaip bendruomeninė žiniasklaida, įskaitant vietos socialinės žiniasklaidos grupes, sustiprina nepakankamai atstovaujamus balsus – suteikdama jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms bendrą erdvę pasakojimams, diskusijoms ir pilietiniam įsitraukimui. Mokyklos gali parodyti atsakingo socialinės žiniasklaidos naudojimo pavyzdį kurdamos moderuojamus internetinius forumus diskusijoms klasėje, bendrus kultūrinių mainų projektus su mokyklomis partnerėmis arba jaunimo vadovaujamas kampanijas, skirtas vietos problemoms spręsti. Tokios iniciatyvos iliustruoja, kaip pagarbus internetinis diskursas stiprina pilietinį pasitikėjimą, puoselėja dalyvavimo vertybes ir skatina skaitmeninį solidarumą pagal Europos demokratinius principus (Europa, 2022).

Europos Komisija pabrėžia gyvybiškai svarbų programos „eTwinning“ vaidmenį kuriant įtraukias demokratines bendruomenes per mokyklų partnerystes. Iniciatyva remia mokytojus profesinio tobulėjimo ir nacionalinių paramos tarnybų srityse, stiprindama jų gebėjimus palengvinti tarpvalstybinius pilietinius projektus. Sudarydama sąlygas mokytojams ir mokiniams bendradarbiauti planuoti ir vertinti veiklą, programa „eTwinning“ padeda jauniems žmonėms suvokti save kaip aktyvius Europos piliečius – ne tik besimokančiuosius, bet ir

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

bendros viešojo erdvės, apimančios kelias tautas, dalyvius. Mokyklos iš to gauna naudos kurdamos abipusio pasitikėjimo ir bendros atsakomybės aplinką, atkartojančias ES demokratines vertybes ir stiprindamos pilietinę sanglaudą (Licht, Pateraki ir Scimeca, 2019).

4. Bendruomenių aljansų ir skaitmeninio bendradarbiavimo skatinimas

4.1 Internetinės platformos ir įrankiai

Socialinė žiniasklaida, skaitmeniniai forumai ir elektroninės peticijos suteikia mokiniams galimybių išsakyti savo susirūpinimą, sutelkti bendraamžius ir įsitraukti už klasės ribų. Mokytojai gali nukreipti mokinius į ES platformas, tokias kaip Europos piliečių iniciatyva, kur piliečiai siūlo politikos reformas Komisijai, arba ES jaunimo dialogas, kuriame rengiamos internetinės apklausos, leidžiančios jaunimui prisidėti prie politikos formavimo. Siekiant skatinti informuotą dalyvavimą, pamokose turėtų būti atliekamos šaltinių analizės užduotys: antraščių palyginimas, svetainių kilmės tikrinimas ir įtikinamos bei manipuliuojančios kalbos nustatymas. Mokiniai gali praktikuoti teiginių kryžminę nuorodą naudodamiesi faktų tikrinimo paslaugomis, tokiomis kaip „EuvsDisinfo“ (https://euvsdisinfo.eu/) arba „EU Fact Check“ (https://eupfactcheck.eu/), ir apmąstyti, kaip emocinis įrėminimas ar kartojimas gali formuoti nuomonę. Analizuojant, kaip skirtingos platformos pateikia tą pačią problemą, mokiniai padeda atpažinti šališkumą, klaidingą informaciją ir nutylėjimą. Ši veikla ugdo kritinį sąmoningumą ir skatina apgalvotą dalyvavimą skaitmeniniame pilietiniame gyvenime.

Skaitmeninės erdvės reikalauja daugiau nei dalyvavimo – joms reikia pagarbos, saugumo ir empatijos. Europos Komisijos iniciatyvos „Geresnis internetas vaikams“ (BIK+) priemonės remia klasės modulius apie elgesį internete, duomenų privatumą, kibernetines patyčias ir pagarbų bendravimą. BIK+ rekomenduoja taikyti visos mokyklos požiūrį į kibernetinių patyčių prevenciją, kuris apima mokinių įtraukimą į kovos su patyčiomis gairių rengimą, mokytojų mokymą skaitmeninės gerovės klausimais ir lengvos prieigos prie pranešimų mechanizmų užtikrinimą. Klasės veikla gali apimti tarpusavio dialogo pratimus, internetinių konfliktų atvejų analizę ir konstruktyvaus atsako į skaitmeninę agresiją

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

praktikavimą. BIK+ taip pat skatina įgalinti pašalinius asmenis elgtis saugiai ir atsakingai, o ne likti pasyviems. Bendras klasės skaitmeninio elgesio kodekso, įkvėpto BIK jaunimo komisijos, kūrimas suteikia mokiniams galimybę praktikuoti įtraukų bendravimą ir prisiimti atsakomybę už savo buvimą internete (BIK+, 2025).

Skaitmeniniai įrankiai gali padėti mokiniams dalyvauti pilietinėje veikloje, jei jų dizainas yra tikslingai integruotas mokant tam tikros temos. Mokytojai, rengiantys aplinkosaugos teisingumo skyrių, gali būti paprašyti mokinių naudoti „Padlet", kad surinktų vietinius taršos pavyzdžius ir bendruomenės idėjas. Pamokoje apie balsavimo teises „Mentimeter" (https://www.mentimeter.com/) gali būti naudojamas anonimiškai apklausti klasę apie pilietinius įsitikinimus ir tada pamatyti nuomonių skirtumus. Debatuose mokiniai gali bendradarbiauti realiu laiku bendrame „Google" dokumente (https://workspace.google.com/products/docs/), kad parašytų grupės argumentus arba paruoštų klausimus. Kai mokiniai kurs mokyklos masto informavimo kampaniją (pvz., kovai su diskriminacija), skaitmeninius plakatus ar interaktyvias infografikas (susiejant, dalijantis nuotraukomis ir klausant balso įrašų) galima kurti naudojant įrankius „Canvas" ar „ThingLink" (https://www.thinglink.com/). Pamokų planuose turėtų būti numatytas laikas mokiniams apsvarstyti, kaip jie bendravo – kas veikė, kas dalyvavo ir ką žinutė galėjo padaryti, kad sustiprintų žinutę. IKT yra sėkminga, kai mokiniai dirba su ja ne tik mokydami turinį, bet ir kurdami dialogą bei prasmingai dalyvaudami pilietiniuose pokalbiuose.

4.2 Tarpvalstybiniai bendruomenių tinklai

Europos Sąjungos remiami tinklai suteikia mokykloms vertingų galimybių, kurios leidžia joms susisiekti su kitomis mokyklomis kitose ES valstybėse narėse. „Europe Direct" centrai, įsikūrę įvairiuose ES regionuose, glaudžiai bendradarbiauja su mokyklomis, organizuodami viešas diskusijas, teminius seminarus ir pilietinio modeliavimo žaidimus. Taip mokiniai gali išmokti susieti vietines problemas su didesnėmis Europos problemomis. Mokykloms ir jaunimo iniciatyvoms bei projektams, finansuojamiems pagal „Erasmus+",

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

organizacijos, skatinančios tokio pobūdžio partnerystę, gali užmegzti ilgalaikes partnerystes tarp mokyklų ir jaunimo organizacijų, siekdamos kartu kurti būsimus projektus, remiantis tokiomis temomis kaip demokratinis dalyvavimas, tvarumas ar skaitmeninė pilietybė. Tai taip pat yra vieta, kurioje galime remtis tokiais susitarimais kaip keliuose iš šių bendradarbiavimo projektų – virtualūs planavimo susitikimai, bendri projektų rezultatai ir studentų vadovaujami sklaidos forumai, kuriuose įvairių sluoksnių studentai gali bendradarbiauti, kad prisidėtų vienodai vertingai ir stiprintų bendras žinias. Įsitraukdami į Europos prioritetus švietimo ir pilietinio gyvenimo srityse, mokiniai pradeda matyti savo vaidmenį ne tik savo bendruomenėje, bet ir platesnėje ES erdvėje.

Bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis ir viešosiomis institucijomis kitose šalyse suteikia studentams realių pavyzdžių, kokios strategijos naudojamos sprendžiant socialinius iššūkius įvairiuose kontekstuose. Pavyzdžiui, viena klasė Vengrijoje gali bendradarbiauti su Belgijos NVO ir Kroatijos mokykla, kurdama skaitmeninio pasakojimo projektą tokiomis temomis kaip įtraukusis švietimas ar prisitaikymas prie klimato kaitos. Šios partnerystės vystomos atsižvelgiant į kiekvienos organizacijos galimybes ir dažnai apima struktūrizuotą procesą: projektų valdymas susideda iš planavimo, koordinavimo ir komunikacijos užduočių; įgyvendinimas reikalauja bendrų dirbtuvių ir mainų veiklų; o dalijimasis apima studentų vadovaujamus renginius ir viešai prieinamus rezultatus. Šie žingsniai užtikrina sklandų bendradarbiavimą ir padeda visiems dalyviams įvertinti savo indėlį. Projektai koordinuojami su metiniais „Erasmus+" programos prioritetais (pvz., lygybė, tvarumas, skaitmeninė transformacija ir pilietinis įsitraukimas), kad vietinis mokymasis prisidėtų prie bendrų Europos tikslų. Mokymosi dalyviai, dalyvaujantys visuose projekto etapuose – nuo planavimo iki skatinimo – įgyja žinių ir jaučiasi pakankamai saugūs, kad galėtų dalyvauti kaip aktyvūs demokratinės Europos nariai (Bendradarbiavimo partnerystės, 2022).

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Mokytojai turėtų įgyvendinti bendras veiklas su partnerinėmis mokyklomis kitose šalyse, tokias kaip internetiniai seminarai ar bendros kampanijos, siekiant suteikti autentišką pilietinio mokymosi patirtį, kuri peržengia nacionalines perspektyvas. Bendradarbiavimo pobūdis projekte supažindina mokinius su skirtingais kultūriniais kontekstais, politiniais metodais ir socialiniais iššūkiais, skatindamas palyginimą, dialogą ir tarpusavio supratimą. Nesvarbu, ar dirbama su žmogaus teisių, klimato teisingumo ar demokratinio dalyvavimo kampanija, tai sujungia juos bendram tikslui ir padeda suprasti, kad pilietinė veikla nėra ribojama vietine aplinka, bet vyksta už jos ribų. Mokytojai yra svarbūs planuojant šiuos projektus, derinant juos su mokymo programos tikslais ir užtikrinant, kad visi mokiniai turėtų prasmingą vaidmenį. Bendradarbiavimas tarp šalių skatina profesinius mainus, padeda pedagogams taikyti naujus metodus, dalintis ištekliais ir apmąstyti savo mokymą per tarptautines partnerystes.

5. Pilietinio įsitraukimo integravimas siekiant stiprinti europinę tapatybę

5.1 Pilietinės kultūros kūrimas visoje mokykloje

Pilietinio įsitraukimo kultūros kūrimas visoje mokykloje apima daugiau nei atskiras pamokas ar retkarčiais vykstančius renginius. Tam reikalingas bendras mokytojų, mokinių ir platesnės mokyklos bendruomenės įsipareigojimas skatinti dalyvavimą, dialogą ir atsakomybę kaip kasdienę praktiką. Visos mokyklos apimantis požiūris padeda užtikrinti, kad pilietinis įsitraukimas būtų matomas, nuoseklus ir prasmingas visiems besimokantiesiems, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo ar akademinių gebėjimų.

Ryšių tarp mokyklos ir platesnės bendruomenės kūrimas dar labiau stiprina pilietinę kultūrą. Bendradarbiavimas su tėvais, vietos asociacijomis ar savivaldybių įstaigomis padeda mokiniams suprasti, kaip pilietinės vertybės peržengia klasės ribas. Bendruomenės tvarkymo ar labdaros kampanijos įtraukimas gali būti susietas su klasės diskusija apie socialinį

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

teisingumą ar aplinkosauginę atsakomybę. Šeimos seminarai apie demokratinį auklėjimą ar vietos valdymą gali sustiprinti bendras vertybes namuose ir mokykloje. Išorinių suinteresuotųjų šalių įtraukimas rodo, kad pilietinis gyvenimas nėra abstraktus, o kuriamas bendradarbiaujant įvairiems veikėjams.

Pirmas žingsnis yra įtraukti pilietines temas į visą kursą, o ne tik į socialinius mokslus ar istoriją. Pilietinį poveikį aplinkos politikai galima nagrinėti gamtos mokslų pamokose, o teisingumo, galios ar solidarumo istorijas galima analizuoti literatūros pamokose. Matematika gali padėti interpretuoti duomenis apie socialines problemas, o vizualinių menų projektai gali apsvarstyti, kaip protestas ar tapatybė atgyja. Klimato kaita, socialinė nelygybė ar žiniasklaidos šališkumas, be kita ko, gali būti nagrinėjami aplinkos mokslų ir pilietiškumo pamokose per debatus, duomenų analizę ar bendradarbiavimo rašymą. Tarpdisciplininių temų, tokių kaip ekologija ir viešoji politika, sujungimas reiškia, kad mokiniai mokosi, jog „pilietinis įsitraukimas nėra tik viename dalyke, bet yra susijęs su daugeliu mokymosi ir kasdienio gyvenimo aspektų". Dalyvavimas mokyklos valdymo struktūrose taip pat yra svarbi pilietinės mokyklos aplinkos dalis. Mokiniai dalyvauja tikrame sprendimų priėmime ir mato, kaip mokykloje vyksta demokratija per mokinių tarybas, klasės atstovus ir mokyklos susirinkimus. Kai mokiniai padeda kurti taisykles, organizuoti mokyklos renginius ar teikti atsiliepimus apie mokymą ir mokymąsi, jie ugdo balso, atskaitomybės ir kompromiso įgūdžius. Vaidmenys, kurie taip pat apims lyderystės ir derybų įgūdžius, tikrai padės, kai bus derinami su mokytojų vedamomis dirbtuvėmis, nesvarbu, ar tai būtų apie pilietinį dialogą, ar sprendimų priėmimo būdus ("Pilietinis įsitraukimas mokyklose: aktyvių ir atsakingų piliečių ugdymas", 2024).

Užmezgus ryšį tarp mokyklos ir platesnės bendruomenės, dar labiau prisidedama prie pilietinės kultūros. Bendradarbiavimas su tėvais, vietinėmis asociacijomis ar savivaldybės institucijomis padeda mokiniams suvokti pilietines vertybes už klasės ribų. Bendruomenės švarinimo ir labdaros kampanijos gali būti susietos su klasės diskusijomis apie socialinį teisingumą ar atsakomybę už aplinką. Šeimos seminarai apie demokratinį švietimą ar vietos valdymą gali stiprinti bendras vertybes namuose ir mokykloje. Išorinių suinteresuotųjų šalių įtraukimas parodo, kad pilietinis gyvenimas nėra kažkas tolimo, bet yra kuriamas

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

bendradarbiaujant su įvairiais veikėjais. Mokytojų mokymai ir personalo bendradarbiavimas yra būtini šiam darbui palengvinti. Sistemingi vidiniai seminarai – tokie kaip dalyvavimo metodai, įtrauki klasės dialogas ar visos mokyklos kampanijų planavimas – gali būti organizuojami mokyklose. Personalo mainų sesijos palaiko dialogą tarp skyrių, kad būtų dalijamasi idėjomis ir užtikrinama, jog pilietiniai tikslai atitiktų platesnius mokyklos plėtros planus. Stipri pilietinė kultūra kyla iš nuoseklios praktikos – ne tik to, kas mokoma, bet ir kaip tai mokoma bei kaip tai kasdien įgyvendinama mokyklos aplinkoje.

Pilietinis įsitraukimas ir Europos pilietybė neturėtų būti apriboti vien tik viena dalykų sritimi. Jie klesti, kai mokytojai bendradarbiauja tarpdisciplininiu būdu, susiedami pilietines idėjas su platesnėmis žiniomis ir įgūdžiais. Tarpdisciplininis požiūris padeda mokiniams atpažinti, kaip Europos vertybės ir demokratiniai principai daro įtaką daugeliui gyvenimo ir mokymosi sričių. Gamtos mokslų pamokos apie tvarumą ar klimato kaitą gali būti praturtintos nagrinėjant ES Žaliąjį kursą ir jo poveikį inovacijoms, energijai ir aplinkai. Socialinių mokslų pamokose mokiniai gali analizuoti ar diskutuoti apie ES politiką skaitmeninio privatumo, migracijos ar socialinės įtraukties srityse, skatindami juos derinti nacionalines perspektyvas su Europos solidarumu.

Studentai gali tapti komunikabiliais ir kritiškai mąstančiais su tekstais, rašyti anglų ar kitose kalbų pamokose apie temas, susijusias su ES pilietybe ir tapatybe, rašymui, pristatymui ir pan. Toks integravimas ugdo studentų gebėjimą susieti žinias su veiksmais ir paverčia abstrakčias idėjas – tokias kaip dalyvavimas, tvarumas ar lygybė – į apčiuopiamas patirtis mokyklos dienoje. Galiausiai, toks požiūris padeda mokykloms kurti išsilavinusius ir susietus jaunus europiečius, kurie gali matyti, kaip jų mokymasis yra susijęs su bendromis Europos vertybėmis.

Pilietinis įsitraukimas ir Europos pilietybė neturėtų būti apriboti vienu dalyku. Jie klesti, kai mokytojai dirba įvairiose srityse, susiedami pilietinius principus su platesnėmis žiniomis ir įgūdžiais. Tarpdisciplininis požiūris leidžia mokiniams pamatyti, kiek Europos vertybės ir demokratiniai principai atsispindi daugelyje gyvenimo ir mokymosi aspektų. Gamtos mokslų pamokos apie tvarumą ar klimato kaitą gali būti praturtintos peržiūrint ES Žaliąjį susitarimą ir

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

tai, kaip jis formavo inovacijas, energiją ir aplinką. Socialinių mokslų pamokose mokiniai gali analizuoti ES politiką, susijusią su skaitmeniniu privatumu, migracija ar socialine įtrauktimi, ir susieti nacionalines perspektyvas su Europos solidarumu. Kalbų pamokoje, pavyzdžiui, anglų kalbos, mokiniai gali ugdyti kalbos ir komunikacijos įgūdžius skaitydami, rašydami ar pristatydami temas, susijusias su ES pilietybe ir tapatybe.

Europos mokyklų patirtis, iliustruota pasirinktais atvejais iš Lietuvos, rodo sėkmingą pilietinio ugdymo integravimą su kitais dalykais. „Mūsų planeta – mūsų atsakomybė“, derinant gamtos mokslus, pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir meną, taip pat nagrinėja įvairias problemas, tokias kaip aplinkos apsauga, atliekų rūšiavimas ir atsakingas vartojimas. „Mes esame Europos piliečiai“ jungia socialinį ugdymą, gamtos mokslus ir meną, kad susipažintų su Europos Sąjungos simboliais bei pilietybės kaip idėjos supratimu. „Demokratija klasėje“ derina pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą, matematiką ir meną, kad mokytų mokinius apie balsavimą ir dalyvavimą klasės tarybos rinkimuose. „Tvari kelionė: nuo namų iki mokyklos“ jungia gamtos mokslus, pilietinį ugdymą, matematiką ir rankdarbius – siekiant ištirti transporto vaidmenį aplinkos ir eismo saugumo pasekmėse. Galiausiai, „Maistas, sveikata ir atsakomybė“, kuris yra tarpdisciplininis, su socialiniu ugdymu, gamtos mokslais, pilietiniu ugdymu ir rankdarbiais integruotas, koncentruojasi į sveiką mitybą apskritai (skaitykite: sveikai maitintis), maisto atliekas ir atsakingą vartojimą. Tai yra pavyzdžiai, kaip tarpdisciplininis mokymas gali įkvėpti pilietines temas ir integruoti ES vertybes į kasdienį mokymąsi.

5.2 Ilgalaikis poveikis ir bendruomenės partnerystė

Kai mokyklos bendradarbiauja su institucijomis už klasės ribų, jos turi galimybę ilgainiui gerinti pilietinį gyvenimą. Bendradarbiaudami su savivaldybės institucijomis, ES informacijos centrais ir nevyriausybinėmis organizacijomis, mokiniai taip pat turi realias galimybes dalyvauti bendruomenės kūrime. Šios bendradarbiavimo iniciatyvos padeda ugdyti bendrą atsakomybę ir suteikia mokiniams galimybę spręsti realias problemas – nuo tvarumo iki įtraukties – per realius veiksmus. Geros valios pavyzdys galėtų būti Aukštutinės Silezijos ir Zaglębio metropolija (GZM) Lenkijoje, kai 2024 metais buvo pradėtos viešos konsultacijos dėl miesto transporto reformos. Europos Komisijos ir EBPO palaikomas projektas, kuriame

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

dalyvavo grupės, skirtos neįgaliųjų įtraukčiai ir universitetų studentams, apėmė apklausas, tyrimų pasivaikščiojimus ir dirbtuves, skirtas senos infrastruktūros ir prieinamumo problemoms spręsti. Tai, kaip šie studentai bendradarbiavo su pilietinės veiklos suinteresuotaisiais subjektais, siekdami suformuluoti patarimus, iliustruoja, kaip sistemingas bendradarbiavimas ir bendra atsakomybės jausmas gali prisidėti prie informuoto, įtraukiančio sprendimų priėmimo. Šie procesai šiose srityse nėra unikalūs metropoliteno planavimui – mokyklos, pavyzdžiui, gali taikyti panašius modelius, įtraukdamos mokinius į vietos problemų (viešosios erdvės, sveikatos paslaugos ar jaunimo saugumas) tyrinėjimus ir tada rekomenduodamos, kaip jų bendruomenės galėtų geriau funkcionuoti per semestrą ar akademinius metus (Atnaujinta informacija apie inovatyvų partnerystės principo įgyvendinimą sanglaudos politikoje, 2025).

Nuolatinis įsitraukimas reikalauja tęstinumo. Kai mokiniai vykdo projektą kelis mėnesius, pavyzdžiui, mentoriauja jaunesnius mokinius, tvarko vietos istorijos archyvą arba koordinuoja sveiko maisto kampaniją, jie mato, kaip vystosi pilietinis darbas ir kodėl svarbu atkaklumas. Šis požiūris leidžia jiems stebėti pažangą, apmąstyti rezultatus ir patirti įsipareigojimo vertę. Kai kuriose mokyklose ši veikla tampa reguliarių pamokų dalimi, papildyta savaitiniu planavimo laiku ir pristatoma mokyklos susirinkimuose ar parodose. Mokytojai vadovauja procesui, tačiau mokiniai formuoja ritmą ir turinį.

Partnerystės taip pat gali apimti regionus ir nacionalines sienas. Pedagogai, dalyvaujantys „Erasmus+" bendradarbiavimo iniciatyvose, dažnai keičiasi pamokų planais arba kuria lygiagrečius mokinių projektus su kolegomis užsienyje. Šios bendros pastangos tokiose temose kaip žiniasklaidos šališkumas, demokratinė atmintis ar bendruomenės atsparumas leidžia mokiniams susieti savo vietines patirtis su kitų mokinių, gyvenančių skirtinguose Europos kontekstuose, patirtimis. Šie mainai skatina ne tik lyginamąjį supratimą, bet ir solidarumą bei smalsumą, ypač kai mokiniai apmąsto požiūrių ar rezultatų skirtumus.

Įgalinkite mokinius prisiimti atsakomybę už ilgalaikius pilietinius veiksmus, tokius kaip jaunesnių bendraamžių mentorystė, aplinkosaugos kampanijų organizavimas ar bendradarbiavimas su NVO, ir paversti ES vertybes, tokias kaip tvarumas, įtrauktis ir žmogaus

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

teisės, į veiksmus. Tokie projektai padeda mokiniams geriau suprasti pilietiškumą, taip pat ugdyti lyderystės, empatijos ir organizacinius įgūdžius, kurių jiems prireiks už klasės ribų. Šis požiūris atitinka tai, kas šiandien daroma Turkijos vidurinėse mokyklose bendruomenės tarnybos ir vertybių ugdymo srityje: mokiniai ugdomi atsakomybės ir patirties pagrindu įgyjamų pilietinių įgūdžių, tuo pačiu gilindami savo įsitraukimo jausmą tiek vietos, tiek Europos bendruomenėse.

6. Edukacinės ir metodinės rekomendacijos

6.1 Mokymo strategijos

Daugiau nei faktų pagrindu grindžiamas švietimas, veiksmingas pilietinis mokymasis yra tas, kuris remiasi demokratijos gyvenimo mokymu ir mokymusi. Paskaitos ir skaitymas suteikia studentams daug reikalingos informacijos apie valdymą, teises ir institucijų vaidmenį, tačiau pilietinių nuostatų ir elgesio ugdymas priklauso nuo aktyvaus mokymosi. Tokios technikos kaip struktūrizuotos diskusijos, projektiniai namų darbai ir diskusijų klasės situacijos suteikia studentams galimybes praktikuoti klausymą, kalbėjimą ir derybas su kitais. Šios praktikos padeda studentams įsisavinti pilietines vertybes, tokias kaip sąžiningumas, pagarba ir bendradarbiavimas, taip pat didina jų pasitikėjimą viešuoju mąstymu.

Viena iš perspektyvių technikų yra įtraukti studentus į pilietinių procesų vaidmenų žaidimą, veikiant kaip mini parlamentai, miesto tarybos ar mokyklų valdybos. Tokiuose kontekstuose studentai gali susidurti su problemomis, su kuriomis netrukus susidurs realiame pasaulyje, rašyti planus ir ginti save kaip politinius atstovus, piliečius ar žurnalistus. Pavyzdžiui, klasė gali imituoti vietos tarybos posėdį, kad aptartų, kaip pastatyti jaunimo centrą, ir studentai turėtų apsvarstyti skirtingus interesus, susipažinti su taisyklėmis ir parengti kai kuriuos konsensuso pagrindu parengtus veiksmų pasiūlymus. Tokie pratimai moko studentus, kaip veikia struktūros, kaip priimami sprendimai ir kokie kompromisai yra numatomi. Taip pat jie gali pasiūlyti praktinę medžiagą, kad įstatymai ir politikos atsiranda iš struktūrizuotų derybų ir dažnai netobulų kompromisų.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Simuliacijos gali būti modifikuojamos, kad atitiktų skirtingo amžiaus ir sudėtingumo lygio poreikius. Jaunesni mokiniai gali kurti vaidmenų žaidimus apie mokyklos taisykles ar atliekų rūšiavimo kampanijas, o vyresni mokiniai gali vertinti tikrus teisės aktų pasiūlymus ar rengti viešus klausymus. Papildomai šią užduotį galima paremti skiriant parengiamuosius skaitymus, kviečiant svečius ar kuriant skaitmeninius išteklius (pvz., darbotvarkes, informacinius lapus ar protokolų šablonus). Po simuliacijos mokiniai dalyvauja diskusijų sesijose, kurios skatina apmąstymus: kurie argumentai buvo įtikinamiausi? Kaip buvo priimami sprendimai? Ką būtų galima padaryti kitaip realiame gyvenime? Šios analizės akimirkos gilina supratimą ir pabrėžia, kad demokratija nėra tik tema, bet praktika, kurioje dalyvauja atidus klausymasis, mąstymas ir bendra atsakomybė.

Mokymosi veiklos, kurios įtraukia ir yra pagrįstos patirtimi, yra labai svarbios ugdant pilietinius įgūdžius ir skatinant demokratiją tarp mokinių. Pamokos, kurios įtraukia mokinius į tikrą bendravimą: kalbėjimą, bendradarbiavimą, darbą kartu, atsakomybės prisiėmimą, padeda abstrakčias idėjas paversti konkrečiomis. Mokytojai gali naudoti interaktyvias ir vaidmenimis pagrįstas technikas, kad pagerintų mokinių supratimą apie demokratinius procesus, derybas ir pagarbą skirtingoms nuomonėms. Lietuva yra puikus tokio požiūrio pavyzdys, kuris tampa integruotas į švietimo sistemą. Pavyzdžiui, Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijoje mokyklos dalyvauja veiklose, kurios simuliuoja patį Europos Parlamentą, mokiniai atlieka vaidmenis MEPA (Mokyklos kaip Europos Parlamento ambasadoriai) programoje, atstovauja skirtingoms politinėms komandoms, diskutuoja, balsuoja dėl rezoliucijų ir kompromisų. Taip pat tokios veiklos kaip debatai, imitaciniai rinkimai ir prezidento rinkimų kampanijos, vykstančios Vilniaus Žirmūnų gimnazijoje, suteikia mokiniams tiesioginę patirtį demokratiniame dalyvavime ir lyderystėje. Tarptautiniai debatai ir JT simuliacijos Šiaulių Didždvario gimnazijoje skatina diplomatijos ir pasaulinės pilietybės sąveiką, o imitaciniai teismai Kauno Jono Jablonskio gimnazijoje ugdo teisingumo ir žmogaus teisių sampratą. Jaunesnėse klasėse mokiniai gali dalyvauti vietiniuose sprendimuose Šiaulių Centro pradinėje mokykloje (kaip „Vaikų miesto susirinkimai“) ir dalyvauti mokinių komitetuose, sprendžiančiuose mokyklos ar bendruomenės problemas. Šie Lietuvos pavyzdžiai rodo, kaip organizuotas, interaktyvus, dalyvavimu pagrįstas, vaidmenimis pagrįstas ir bendradarbiavimu

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

grindžiamas valdymas gali reikšmingai skatinti pilietinę tapatybę ir atsakomybę mokyklos kontekste.

6.2 Skaitmeniniai įrankiai ir ištekliai

Pilietinis ugdymas gali būti pagerintas naujomis skaitmeninio mokymosi formomis, kurios suteikia mokiniams prieigą prie formalizuotų mokymosi medžiagų, interaktyvaus turinio studijavimui ir galimybių autentiškam dalyvavimui. Tokios platformos kaip ES Jaunimo portalas (https://youth.europa.eu/home_en) ir ES Mokymosi platforma (https://eu-learning.net/) suteikia lengvai suprantamų pamokų įvairiose srityse, nuo balsavimo teisių ir Europos vertybių iki pilietinių atsakomybių ir institucinių konfigūracijų. Šios medžiagos leidžia mokiniams interaktyviai susipažinti su demokratijos principais savo tempu (nuo viktorinų, realių atvejų studijų ar scenarijais pagrįstų veiklų). Kitas pavyzdys yra Europos Parlamento „Together.eu“ (https://together.eu/), skatinantis jaunimą dalyvauti rinkimuose ir vietinėse kampanijose. Jaunesniems mokiniams ar pradedantiesiems „Mokymosi kampelis“ (https://learning-corner.learning.europa.eu/index_en) apima supaprastintas simuliacijas, edukacinius žaidimus ir vaizdo įrašus apie tai, kaip veikia ES sprendimų priėmimas, bei mokymosi medžiagas mokytojams (https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials_en).

Virtualios simuliacijos padeda abstrakčias valdymo struktūras paversti konkretesnėmis. Naudojant internetinius įrankius, tokius kaip demokratijos simuliacijos žaidimas (https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/council-simulation-game_en), sukurtas kaip įvairių ES finansuojamų projektų dalis, studentai gali dalyvauti skaitmeninėse miesto tarybos posėdžių ar parlamentinių debatų versijose. Šios simuliacijos lengvai gali egzistuoti kartu su klasės projektais, ypač su užduočių instruktažais prieš užduotis ir po jų sekančiomis refleksijomis. Kiti mokytojams prieinami ištekliai apima Europos Tarybos Demokratinių mokyklų tinklą (https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/democratic-schools-network), kuris siūlo gaires, kaip naudoti IRT demokratiniam dalyvavimui mokyklose palaikyti (https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/making-children-and-students-voices-heard).

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Bendradarbiavimu pagrįstas mokymasis didina pilietinį įsitraukimą, padėdamas studentams dalyvauti bendroje atsakomybėje ir demokratiniuose sprendimuose. Komandinė mokymo forma, bendraamžių sąveika ir skaitmeninis bendradarbiavimas skatina dalyvavimą ir atsakomybę. Pavyzdžiui, turkų kalbos ar technologijų kursuose šie mažų grupių projektai gali padėti studentams bendrai redaguoti dokumentus ar dalintis idėjomis internete, siekiant tobulinti jų bendradarbiavimo ir komunikacijos įgūdžius. Ši praktika skatina skaitmeninį raštingumą bei XXI amžiaus įgūdžius, kurie yra pagrindinis Turkijos nacionalinės švietimo strategijos dėmesys, ir yra pritaikomas modelis, jungiantis pilietinį mokymąsi su praktiniu bendradarbiavimu.

Bendradarbiavimas mokantis yra pagerinamas, kai įrankių naudojimas yra gerai pritaikytas skatinti įtrauktį, organizuotumą ir kūrybiškumą. Bendradarbiavimo internetinės platformos leidžia studentams sėkmingai dirbti kartu net ir dirbant nuotoliniu būdu arba asinchroniškai. Pavyzdžiui, kai kuriate dokumentus ir pristatymus kartu su draugais kompiuteryje (Google Docs, Google Sheets, Google Slides, Office 365 ir Canva), idėja yra, kad kiekvienas narys prisidėtų, kad pasidalintų atsakomybės našta ir dalintųsi ja. Grupė gali, pavyzdžiui, kurti skaidres apie tvarios mados temą, ir kiekvienas studentas dirba su pristatymu, turėdamas užduotį parašyti vieną elementą ir kiekvienas turi pareigą peržiūrėti ir redaguoti pristatymą. Diskusijų platformos, tokios kaip Padlet, Google Classroom, Microsoft Teams ar Discord, suteikia aplinką, kurioje tekstinės idėjos gali būti struktūrizuotos studentams, kurie gali nesijausti patogiai kalbėdami klasėje. Užduočių planavimo įrankiai, tokie kaip Trello ar Microsoft Teams Planner, padeda paskirstyti atsakomybes, stebėti pažangą ir terminus, o vaizdo konferencijų įrankiai leidžia tiesioginį komandų darbą tarp išsibarsčiusių komandų (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams). Galiausiai, studentai gali dirbti kartu su plakatais ar infografikais ar bet kokia medžiaga iš kūrybinės vizualizacijos įrankių, tokių kaip Canva ar Google Slides. Skatinant skaidrumą, įtrauktį, efektyvumą ir net tokių įrankių kūrimą, yra gyvybiškai svarbios skaitmeninio bendradarbiavimo ir XXI amžiaus komunikacijos technologijos.

Projekto partneriai
EGER 1774 ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM
SOCIAL NEBULA
universität wien
SALESIANOS DO PORTO
ŠIAULIŲ „SAULĖS" PRADINĖ MOKYKLA
The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

6.3 Novatoriški mokymosi metodai

Nauji požiūriai į pilietinį ugdymą vis dažniau naudoja žaidimų elementus ir patirtinį mokymąsi, kad abstrakčios sąvokos taptų prieinamos ir įdomios. Žaidimų elementai, tokie kaip taškų sistemos, vaidmenų kortelės ar interaktyvūs iššūkiai, naudojami ne žaidimų aplinkose, pavyzdžiui, klasėse. Skirtingai nei pilno masto žaidimai, žaidimais pagrįstas mokymasis yra skirtas stiprinti specifinius elgesio modelius ir vertybes, tokias kaip bendradarbiavimas, atsakomybė ar kritinis mąstymas. Pavyzdžiui, taškų pagrindu sukurta grupinė veikla, imituojanti biudžeto derybas vietos taryboje, gali padėti mokiniams suprasti ekonominius kompromisus, skatindama bendradarbiavimą ir bendrą sprendimų priėmimą. Tačiau šie metodai reikalauja atidaus apsvarstymo ir nuoseklaus edukacinio tikslo. Vis daugiau ekspertų perspėja, kad žaidimais pagrįstas mokymasis nėra trumpas kelias į įsitraukimą: be tinkamų pedagoginių pagrindų, pačių žaidimų mechanika nėra pakankama mokymuisi skatinti. Tačiau, naudojant protingai, jie gali palengvinti natūralią mokinių motyvaciją siekti tikslų, bendrauti ir spręsti problemas — norus, kurie papildo demokratinio mokymosi tikslus (Žaidimais pagrįstas mokymasis neformaliojo ugdymo ir jaunimo darbo srityje, 2021).

Projektai, kuriuos vadovauja bendraamžiai, taip pat yra labai svarbus būdas sukurti teigiamą mokymosi aplinką. Studentų klubai – debatų komandos, aplinkosaugos grupės ir žmogaus teisių kolektyvai, pavyzdžiui, suteikia mokiniams galimybę susiburti savarankiškai ir siekti jiems svarbių klausimų. Šie klubai suteikia balsą studentų požiūriams ir stiprina lyderystės kompetencijas koordinavimo, delegavimo, konfliktų sprendimo ir tikslų nustatymo srityse. Nariai dažnai yra atsakingi už veiklų planavimą, bendravimą su išoriniais partneriais, grupinių diskusijų valdymą ir rezultatų vertinimą – užduotis, kurios demonstruoja pilietinę atsakomybę platesnėje visuomenėje. Kampanijos, kurią vadovauja tokios organizacijos, rezultatai – mokyklos lygmens tvarumo planai ir vietinės savanoriškos veiklos – turi daug didesnę reikšmę dalyviams, nes jos remiasi studentų interesais. Mokytojai gali moderuoti, tačiau atsakomybė ir impulsas kyla iš pačių studentų. Šios erdvės yra ypač vertingos skatinant pilietinį įsitraukimą ir ugdant tikslų bei priklausymo jausmą mokyklos bendruomenėje.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Susiejus pilietinį įsitraukimą su daugiadisciplinine perspektyva, jis tampa aktualus visose srityse. Šios veiklos arba tos, kurios susijusios su pilietinėmis temomis, susijusiomis su menu, istorija ar skaitmeninėmis technologijomis, padeda studentams suvokti, kad demokratinės vertybės yra neatsiejamai susijusios su kultūrinėmis, meninėmis ir kasdienėmis patirtimis. Pavyzdžiui, studentai gali kurti skaitmenines pasakojimo struktūras, kurios tyrinėja saviraiškos laisvę arba kritikuoja vizualinę propagandą įvairiuose istoriniuose kontekstuose. Europos Komisija pripažįsta žaidimų ir kūrybinių medijų įtaką tapatybei ir viešosios diskusijos formavimui bei remia projektus, kurie orientuojasi į tai, kaip žaidimų pagrindu grindžiamos inovacijos gali palengvinti demokratinį dalyvavimą. Įtraukdamos šiuos kultūrinius aspektus į savo politinį ugdymą, mokyklos skatina jaunimą pastebėti, kaip bendros vertybės konsoliduojamos ne tik formalioje politikoje, bet ir pasakojimuose, medijose bei kultūrinėje produkcijoje (Khattari, 2021).

Palaikant studentų vadovaujamų klubų, nesvarbu, ar tai būtų diskusijų, aplinkosaugos ar socialinio teisingumo klubai, formavimą, galima padėti jaunimui ugdyti pilietinę tapatybę, lyderystės ir bendradarbiavimo įgūdžius. Mokyklos gali padėti šiose veiklose, suteikdamos laiko ir erdvės tokiems dalykams kaip atliekų rūšiavimo kampanijų vykdymas ar žmogaus teisių paskaitų organizavimas. Tokios patirtys taip pat suteiks studentams agentūrą ir atsakomybę bei padės užpildyti atotrūkį tarp mokyklinio darbo ir bendruomenės dalyvavimo. Tai atitinka pasirenkamųjų klubų veiklą ir bendruomenės paslaugų veiklas viduriniame ugdyme, todėl tai yra pragmatiškas modelis, kaip pilietinis įsitraukimas gali būti įgyvendinamas už mokyklos dienos ribų.

Siekiant ugdyti lyderystę ir puoselėti bendrą pilietinę dvasią mokiniuose, mokyklos turėtų įkurti keletą mokinių valdomų klubų, tokių kaip aplinkosaugos, debatų ir aktyvizmo asociacijos. Tokie klubai suteikia galimybes mokiniams įsitraukti į iniciatyvas, bendradarbiauti projektuose ir tiesiogiai dalyvauti bendruomenės problemų sprendime. Dalyvavimas ar vadovavimas tokioms veikloms padeda mokiniams ugdyti komunikacijos, organizacinius ir komandinio darbo įgūdžius, kurie yra geros lyderystės ir aktyvaus pilietiškumo pagrindas. Lietuvos mokyklos sugebėjo įdiegti pilietinį sąmoningumą, „bendrojo gėrio“ jausmą nuo

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

ankstyvo amžiaus per tokius klubus, keliose pagrindinėse mokyklose. Aplinkosaugos klubai įtraukia mokinius į projektus, skirtus aplinkos išsaugojimui ir palaikymui, skatindami komandinį darbą ir rūpinimąsi bendruomene. Debatų klubai padeda ugdyti mokinių kritinį mąstymą, komunikacijos gebėjimus ir pagarbą įvairioms nuomonėms, o aktyvizmo klubai įgalina mokinius spręsti socialinius iššūkius, skatindami empatiją ir pilietinę atsakomybę. Šis įtraukus požiūris suteikia patirtinio mokymosi galimybes, kurios leidžia abstrakčius pilietinius principus pritaikyti praktikoje, autentiškai įsitraukiant mokiniams ir leidžiant kiekvienam vaikui atrasti tinkamus būdus prisidėti mokyklos aplinkoje

6.4 Vertinimo metodai

Norint tinkamai įvertinti pilietinį mokymąsi, reikia vertinimo metodų, kurie atspindėtų jo sudėtingumą. Tradiciniai testai vertina faktines žinias, tokias kaip Europos Sąjungos veikimas ir Pagrindinių teisių chartijos turinys, tačiau jie nematuoja praktinio pilietinių vertybių taikymo. Formatyvūs ir sumatyvūs vertinimo metodai, naudojami kartu, leidžia mokytojui stebėti tiek pažangą, tiek rezultatus. Kompetencijomis pagrįsti vertinimo kriterijai gali būti naudojami vertinant lyderystės įgūdžius, bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą, etinį mąstymą ar problemų sprendimo gebėjimus diskusijų, bendruomenės projektų ar simuliacijų metu. Pavyzdžiui, simuliacinis vaidmenų žaidimas tarp studentų apie ES Tarybos atstovus gali vertinti ne tik faktinį tikslumą, bet ir komandinį darbą, konstruktyvų dialogą ir prisitaikymą prie skirtingų nuomonių.

Refleksijos portfeliai naudojami kaip veiksmingas būdas įvertinti studentų pilietinį mokymąsi. Studentai dokumentuoja savo pilietinę patirtį, nustato asmeninius tikslus ir apmąsto savo požiūrį bei iššūkius, naudodami žurnalus, dienoraščius ar skaitmeninius išteklius. Tai padeda studentams mokytis giliau, skatindami klausti, kaip formuojamos asmeninės vertybės, kaip studentai nesutaria ir kaip šie konfliktai sprendžiami bei kaip jie prisideda prie platesnių bendruomenės problemų sprendimo. Pavyzdžiui, studentas, dalyvaujantis tvaraus maisto kampanijoje, gali svarstyti, kas pasikeitė Europos Sąjungos žemės ūkio politikoje arba kaip jis prisidėjo prie grupės sprendimų priėmimo. Siekiant palaikyti šį

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

procesą, mokytojai gali naudoti vadovaujamas užduotis ir reguliarius refleksijos taškus, kad sukurtų tęstinumą ir skatintų augimą.

Esminis demokratinio mokymosi aspektas yra gebėjimas sąžiningai įvertinti savo ir kitų indėlį. Bendraamžių vertinimas ir studentų vadovaujamas vertinimas gali papildyti šį procesą, leidžiant studentams bendrai kurti vertinimo kriterijus ir teikti konstruktyvų grįžtamąjį ryšį apie grupės užduotis. Tai daroma kviečiant studentus ne tik siekti atsakomybės ir pagarbos kitiems, bet ir skatinti kritinį mąstymą bei komunikacijos įgūdžius. Kai norima įvertinti grupės kampaniją, pilietinį pasiūlymą ar bendrą tyrimų projektą, bendraamžių vertinimas padeda studentams suprasti, kaip projektas buvo suformuotas, o ne tik kaip jis tapo produktu. Tai aiškiai parodo, kad pilietinis įsitraukimas yra apie atsakomybę – ne tik nuomonių reiškimą, bet ir klausymąsi, mokymąsi bei prisidėjimą prie bendrų siekių.

Naudodamiesi šiais vertinimo kriterijais bendradarbiavimui, lyderystei ir problemų sprendimui, mokytojai gali vertinti ne tik studento kelionės į pilietinį mokymąsi rezultatus, bet ir procesą. Kai mokytojai vykdo tokio tipo projektinius pilietinius uždavinius, jie gali nustatyti aiškius veiklos kriterijus, kad įvertintų, kaip gerai studentai dirba kartu, imasi iniciatyvos ir įsitraukia į kritinį mąstymą. Iš tiesų, tai atspindi tendenciją, kurią priima keli svarbūs vyriausybės veikėjai, siekdami kompetencijomis pagrįsto vertinimo ir įvairių požiūrių į studentų vertinimą pilietiniam ugdymui, siekiant integruoti ne tik žinias, bet ir praktinius bei socialinius įgūdžius, reikalingus aktyviam piliečiui.

Tradicinis vertinimas dažnai pabrėžia akademines žinias, neatsižvelgdamas į praktinius ir socialinius įgūdžius, kurių studentams reikia, kad klestėtų šiuolaikinėje visuomenėje. Norint ištaisyti šį trūkumą, mokytojai raginami kurti ir įgyvendinti vertinimo standartus ir kriterijus, kurie vertina ne tik žinias, bet ir svarbius įgūdžius, tokius kaip lyderystė (iniciatyva ir atsakomybė), bendradarbiavimas (komandinis darbas ir komunikacija) bei problemų sprendimas (kritinis ir kūrybinis mąstymas). Apskritai, šis kriterijų rinkinys turėtų būti įtrauktas į formuojamuosius (vertinimai mokymosi proceso metu) ir sumuojamuosius (pasiekimų vertinimas projekto/semestro pabaigoje) vertinimus. Tokios priemonės kaip reguliarus grįžtamasis ryšys naudojamos skatinti studentų refleksiją apie jų stipriąsias puses, suprasti

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

tobulėjimo sritis ir išlaikyti motyvaciją tobulėti. Tai suteikia tikresnį aprašymą, kaip iš tikrųjų vyksta pilietinis mokymasis, kuris matuoja dalyvavimą, bendradarbiavimą ir asmeninę iniciatyvą kartu su akademiniais rezultatais.

7. Santrauka ir svarbiausios išvados

7.1 Pagrindinių sąvokų santrauka

Pilietinis įsitraukimas, kaip teigia šis vadovas, yra mūsų kasdienė praktika, per kurią kuriama ir atnaujinama demokratija. Jis siūlo keletą įžvalgų, kurios sieja mokyklos gyvenimą, demokratinį dalyvavimą ir platesnį Europos projektą.

Dalyvavimas apima nuomonės reiškimą, dalyvavimą dialoge, iniciatyvų organizavimą, skaitmeninių komunikacijos sistemų naudojimą ir ryšio palaikymą su kitais. Tokie veiksmai sieja asmeninę patirtį su bendros atsakomybės ryšiu. Žmogaus orumas, laisvė ir solidarumas yra bendros vertybės, ne šūkiai, o gyvos pastangos. Europos kontekste šie veiksmai prisideda prie priklausymo jausmo, kuris peržengia sienas ir atspindi bendrus tikslus.

Reikia plataus įgūdžių spektro, kurį jauni žmonės galėtų naudoti sėkmingai įsitraukdami į viešąjį gyvenimą. Mokymasis apie institucijas ir teises nėra galutinis tikslas. Ne mažiau svarbu: pagrindiniai yra įgūdžiai, tokie kaip komunikacija, bendradarbiavimas ir kritinis mąstymas, bei vertybės, tokios kaip sąžiningumas, atvirumas ir noras veikti. Struktūruotos galimybės, su projektais, kuriuos remia Erasmus+ ar Europos solidarumo korpusas, studentams suteikia pilietiškumo patirties praktinėje aplinkoje, taip pat įpročių, kurie bus naudingi ir suaugus.

Tokiu būdu įsitraukimo priemonės laikui bėgant keitėsi. Piliečio vieta buvo ginčijama ir peržiūrima nuo senovės miestų-valstybių laikų ir modernių judėjimų pradžios. Šiais laikais dalyvavimas gali reikštis balsavimu, įsitraukimu į mokyklos tarybą, skaitmeninės kampanijos

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

kūrimu ar bendradarbiavimu su vietinėmis asociacijomis. Visos šios skirtingos perspektyvos padeda formuoti labiau reaguojančią ir įtraukią demokratinę kultūrą.

Ir dar svarbiau, kai žmonės reguliariai dalyvauja sprendimuose, kuriuos priimame kartu, pasitikėjimas bus kuriamas, o bendruomenės taps atsparesnės. Tai ypač aktualu mokyklose, kur dalyvavimas sprendimų priėmime, projektuose ar diskusijose gali prisidėti prie priklausymo ir tikslo jausmo mokiniams. Jie pradeda suvokti, kad jų nuomonė yra vertinama, jie gali veikti ir kad bendradarbiavimas su kitais yra pilietiškumo dalis.

Mokyklos yra vartai į platesnį pasaulį. Per įsitraukimą į pilietinę visuomenę, miestus ir Europos tinklus, mokiniai mokosi, kaip dalykai keičiasi ir kokius vaidmenis atlieka kiti, siekdami pokyčių. Tokia patirtis leidžia jiems matyti save kaip dalį kažko didingo, įsišaknijusio komandinėje veikloje, bendrose vertybėse ir investicijose į bendrąjį gėrį.

Mokytojai patys padaro šį vystymąsi įmanomą, pasirinkdami metodus, kurie atitinka demokratines siekiamybes. Simuliacijos, debatai, grupiniai projektai ir struktūrizuota refleksija leidžia dialogą, kompromisą ir bendrą atsakomybę. Internetinės platformos ir ES dalyvavimo įrankiai supažindina vaikus su aktualiomis problemomis ir parodo, kaip formuojama politika. Studentų vadovaujamos veiklos ir kampanijos suteikia mokiniams motyvaciją imtis iniciatyvos klausimais, kurie jiems iš tikrųjų rūpi.

Mes taip pat svarstome, kaip vertinami mokiniai. Dalyvavimas reikalauja augimo, o ne tik faktų mokymosi atmintinai. Portfeliai, grupinis grįžtamasis ryšys ir bendraamžių vertinimas yra būdai, kaip mokiniai gali apsvarstyti, ką jie pasiekė, kaip jie bendradarbiavo su kitais ir kaip jų mąstymas evoliucionavo. Šie metodai išryškina asmeninius ir socialinius pilietinio mokymosi aspektus — pabrėžiant pasirinkimus, vertybes ir bendradarbiavimą kiekvienoje užduotyje.

7.2 Refleksijos klausimai

Šie klausimai skirti tam, kad paskatintų jus susimąstyti, kaip pilietinis įsitraukimas atrodo kasdieniame gyvenime. Jie skirti visiems – mokiniams, mokytojams ar mokyklų komandoms –

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

norintiems apmąstyti, kaip žmonės įsitraukia į viešąjį gyvenimą – mokykloje, vietos bendruomenėje ar visoje Europoje.

Jie skatina atvirą diskusiją, asmenines įžvalgas ir ryšį su realia patirtimi – tiek klasėje, tiek už jos ribų.

- Kaip maži, vietiniai veiksmai, pavyzdžiui, mokyklos projekto organizavimas ar prisijungimas prie jaunimo grupės, gali prisidėti prie platesnių socialinių ar politinių pokyčių?
- Kokiais būdais jaučiatės susiję su demokratiniais procesais savo mokykloje, bendruomenėje ar šalyje? Kas padeda jums jaustis įtrauktam, o kas trukdo?
- Pagalvokite apie atvejį, kai matėte, kad kažkas gynė idėją ar grupę. Kas lėmė jų veiksmų prasmę? Kokią riziką ar atsakomybę jie prisiėmė?
- Ką reiškia būti Europos Sąjungos piliečiu kasdieniame gyvenime? Kuo tai skiriasi arba kuo tai panašu į buvimą savo miesto ar šalies piliečiu?
- Kada grupėje patyrėte nesutarimų? Kaip jie buvo sprendžiami ir kas galėjo padaryti dialogą konstruktyvesnį?
- Kokios vertybės, jūsų manymu, yra svarbiausios gyvenant kartu demokratinėje visuomenėje? Kur šios vertybės pasireiškia jūsų mokykloje ar bendruomenėje?

Pilietinis įsitraukimas, integruotas į mokyklos kasdienį gyvenimą, paruošia mokinius ne tik mokytis demokratijos, bet ir gyventi ją praktiškai. Žinios, kurias jie įgyja, vertybės, kurias jie apmąsto, ir jų veiksmai prisideda prie kultūros, kurioje dalyvavimas tampa natūralus.

Kai jie mato, kad jų pastangos yra svarbios – ne tik klasėje, bet ir platesnėje Europos erdvėje – jie pradeda šį tikslą perkelti į visuomenę.

7.2 Apmąstymų klausimai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Šie klausimai skirti iššūkiui jums apsvarstyti, kaip pilietinis dalyvavimas atrodo mūsų kasdieniniame gyvenime. Jie skirti visiems – mokiniams, mokytojams ar mokyklos komandoms – kurie nori pagalvoti apie tai, kaip žmonės dalyvauja viešajame gyvenime – mokykloje, vietinėje bendruomenėje ar visoje Europoje. Jie skatina sąžiningą diskusiją, asmeninius atskleidimus ir prieigą prie tikros patirties – tiek klasėje, tiek už jos ribų.

• Ką gali padaryti maži, vietiniai veiksmai – kaip mokyklos projekto pradžia ar tapimas jaunimo grupės nariu – kad padarytų skirtumą?

• Kaip jaučiate, kad prisidedate prie demokratinių procesų savo mokykloje, bendruomenėje ar savo gimtojoje šalyje? Kas leidžia jums jaustis įtrauktam, o kas trukdo?

• Pagalvokite apie laiką, kai matėte, kaip kas nors pasisako už idėją ar grupę. Kas jums buvo prasminga jų veiksmuose? Kokias rizikas ar įsipareigojimus jie prisiėmė?

• Kaip Europos Sąjungos pilietis, kaip tai pasireiškia kasdieniame gyvenime? Kaip tai skiriasi ar panašu į buvimą savo miesto ar šalies piliečiu?

• Kada patyrėte nesutarimus grupėje? Kaip jie buvo išspręsti ir kas galėjo padaryti dialogą konstruktyvesnį?

- Kokias vertybes manote, kad yra pagrindinės gyvenant demokratinėje visuomenėje? Kur šios vertybės pasireiškia jūsų mokykloje ar bendruomenėje?
- Jei turėtumėte galimybę pasiūlyti vietos arba ES lygmens įstatymą ar politiką, koks tai būtų ir kodėl? Kam tai turėtų įtakos ir kaip?
- Kuo skaitmeninis dalyvavimas, pavyzdžiui, socialinių tinklų kampanijos, internetinės peticijos ar elektroninės konsultacijos, skiriasi nuo tradicinių įsitraukimo formų?

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Kokia atsakomybė ateina su balso turėjimu visuomenėje? Kaip žmonės išmoksta naudoti savo balsą įtraukdami ir gerbdami kitus?
- Kaip, jūsų manymu, atrodytų demokratiškesnė mokykla? Kokie pokyčiai – dideli ar maži – padarytų mokinių dalyvavimą prasmingesnį?

Šios užduotys gali būti naudojamos kaip diskusijų pradžia, įrašai dienoraštyje arba grupinių projektų temos. Jos nėra apie teisingus ar neteisingus atsakymus, o apie kritinio mąstymo, dialogo ir savo vietos visuomenėje apmąstymo skatinimą.

7.3 Praktinis pritaikymas

Pilietinio įsitraukimo pavertimas kažkuo realiu ir prasmingu prasideda nuo mažų žingsnių. Per švietimo sistemą mokyklos gali sukurti gilų ryšį tarp to, ką mokiniai mokosi klasėje, ir gyvenimo realiame pasaulyje, suteikdamos mokiniams galimybę priimti sprendimus, dalyvauti sprendimų priėmime, dirbti su projektais ir reaguoti į juos supančias problemas. Šie pavyzdžiai ir toliau pateikiamos priemonės parodo, kaip pilietinės vertybės gali tapti gyvos, pereinant nuo abstrakcijos prie konkretaus, nuo teorijos prie taikymo.

Dalindamiesi pilietinėmis iniciatyvomis iš visos Europos, padedame mokiniams pamatyti, kaip kiti imasi veiksmų spręsti bendras problemas. Mokytojai gali naudoti atvejų studijas kaip diskusijų medžiagą, vaidmenų žaidimo medžiagą arba kaip platformą projektų įkvėpimui.

Nyderlanduose grupė „Dona Daria“ dirba su įvairių sektorių bendruomenėmis, siekdama atskleisti rasės, lyties ir migracijos vaidmenį pilietiniame gyvenime. Viena klasės veikla galėtų būti interviu su „Trans United Netherlands“ (ar kitais pilietiniais aktyvistais) nagrinėjimas ir duomenų analizė, siekiant pamatyti, kaip pilietinės lyderystės idėja formuojama, kai ji kyla iš žmonių, patyrusių atskirtį.

Samen Hier“ iniciatyva iš naujo įsivaizduoja, kaip migrantai integruojami į mūsų visuomenę, traktuojant naujokus kaip partnerius, o ne tik kaip pagalbos gavėjus. Studentai gali

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

dirbti su tuo, ką reiškia būti šeimininku ir dalyviu visuomenėje apskritai, ir kaip jie kurs planus, kaip priimti naujus studentus ar šeimas savo mokykloje.

„Pressure Line“ projektas nagrinėjo pilietines problemas, tokias kaip klimatas ir psichinė sveikata. Viena iš išskirtinių programų buvo Roterdamo reklaminių stendų pavertimas lauko galerijomis pandemijos metu. Pamokų metu studentai galėjo sukurti viešojo meno kampaniją, susijusią su vietine problema, ir pasiūlyti, kaip jie ją įgyvendintų savo mieste ar mokyklos koridoriuose.

Kiti pavyzdžiai taip pat suteikia įkvėpimo studentų vadovaujamoms, ar net mokyklos masto ar visos mokyklos, iniciatyvoms. Roterdame tai apėmė vietos gyventojų atvėrimą miesto sodams, siekiant užtikrinti maisto prieinamumą ir galiausiai geresnę bendruomenės gerovę. Klasė galėtų sudaryti žemėlapį su bet kokiomis nenaudojamomis žaliomis erdvėmis savo kaimynystėje ir pasiūlyti planus bendruomenės sodininkystei ar žaliems kampeliams. Bulgarijoje „Paaukok pamoką“ kampanija skatino žmones dalintis šia informacija ir laiku su tais, kuriems trūko mokymosi galimybių. Tai įkvepia studentus teikti bendraamžių mokymo paslaugas arba koordinuoti veiklą su vyresniais studentais, kad jie galėtų būti mentoriais jaunesniems studentams.

Airijoje kultūros organizacija „Smashing Times“ sujungė meną su pilietinėmis vertybėmis pasirodymuose, pasakojimuose ir viešame atminime. Mokytojai gali įgyvendinti šį modelį, kviesdami mokinius rašyti ir atlikti trumpas scenas apie demokratiją, protestus ar žmogaus teises. Keletas iniciatyvų prasidėjo nuo interviu, žiniasklaidos paieškų ir vietinių stebėjimų. Tą patį procesą gali atlikti mokiniai savo bendruomenėje. Jie gali pasirinkti vietinę iniciatyvą, apklausti ką nors, kas dirba prie projekto, ir pristatyti jų istoriją klasei. Rumunijoje SEC pasinaudojo vietiniais tinklais ir ES projektų duomenų bazėmis, kad nustatytų regionines pilietines pastangas. Mokiniai gali tai pakartoti, susisiekdami su žmonėmis miesto tarybos lygiu, kultūros grupėmis ar mokyklos absolventais, kad suprastų, kaip skirtingi žmonės dalyvauja pilietiniame gyvenime (paveldas).

Kontekstai gali skirtis — kaimynystės iniciatyvos Italijoje, instituciniai modeliai Islandijoje — bet atsiranda bendros vertybės: įtrauktis, bendradarbiavimas, socialinis

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

teisingumas, tvarumas. Mokytojai gali struktūrizuoti temines savaites, kuriose atskiros klasės nagrinėja lygybę švietime, gerovę ar klimato kaitą. Kiekviena grupė gali pasirinkti iniciatyvą iš vienos iš šalių, ją pristatyti ir tada sukurti mažo masto versiją, pritaikytą vietiniam kontekstui.

Tikros iniciatyvos gali būti atspirties taškas mokytojams suprasti, kaip vietiniai poreikiai virsta politiniais sprendimais. Pavyzdžiui, miesto sodininkystė Roterdame arba „Paaukok pamoką" Bulgarijoje, studentai gali atlikti tyrimus ir tada suprasti, kad jų bendruomenėje yra panašių poreikių. Pavyzdžiui, jie gali pasidomėti vietos valdžios departamentais, kaip priimami sprendimai, arba parašyti trumpą pasiūlymą vietos tarybai, mokyklos valdybai ar bendruomenės forumui. Tai paverčia mokymąsi sisteminiais veiksmais ir padeda studentams suprasti, kaip pilietinės idėjos formuoja politiką.

„Trans United Netherlands" iniciatyva ir „Samen Hier" modelis gali būti naudojami įtraukti studentus į diskusijas apie tai, kaip politika gali išreikšti įtrauktį, migraciją ir lygias galimybes dalyvauti. Per atvejų tyrimus studentai gali susipažinti su vietinėmis integracijos ar antidiskriminacinėmis iniciatyvomis, skaityti viešuosius dokumentus arba aprašyti politiką ir pamatyti, ar panašios žmonių grupės yra išgirstos bendruomenėje. Tikros vietinės strategijos gali informuoti klasės diskusijas ar pozicinius dokumentus, o studentai gali būti skatinami rašyti viešus laiškus ir dalintis atsiliepimais su atitinkamomis institucijomis. Taip jie skatina pilietinį mąstymą ir dalyvauja tikrame dialoge savo vietovėse ar miestuose.

8. Savęs vertinimo ir testo klausimai

8.1 Savikontrolės klausimai

1. Ką jums reiškia pilietinis įsitraukimas ir kur matėte jį veikiant kasdieniame gyvenime?
2. Kiek užtikrintai jaučiatės kalbėdami apie problemą, kuri paveikia jūsų mokyklą ar bendruomenę?
3. Ar galite įvardyti atvejį, kai jautėtės esantys grupės, siekiančios bendro tikslo, dalimi? Kas padėjo jums jaustis įtrauktam?

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

4. Kurios vertybės – pavyzdžiui, teisingumas, pagarba ar atsakomybė – jūsų manymu yra svarbiausios pilietiniame gyvenime ir kodėl?

5. Kokiais, jūsų manymu, būdais jauni žmonės gali daryti įtaką sprendimams savo mieste, mokykloje ar regione?

6. Ar pasikeitė jūsų požiūris į demokratiją ar dalyvavimą sužinojus apie įvairias pilietines iniciatyvas?

7. Kas lemia, kad kai kurie žmonės labiau linkę dalyvauti pilietinėje veikloje nei kiti? Kas galėtų padėti daugiau žmonių dalyvauti?

8. Kaip matote savo, kaip piliečio, vaidmenį – ne tik savo šalies, bet ir kaip Europos Sąjungos dalies?

9. Kokį pilietinį projektą pradėtumėte, jei sulauktumėte mokyklos ir vietos valdžios palaikymo?

10. Žvelgdami į dabartines viešąsias problemas – vietos ar visos Europos – kokią atsakomybę, jei tokią turite, manote, kad turite? Ką jums reiškia pilietinis įsitraukimas ir kokiais būdais esate jį pastebėję kasdieniame gyvenime?

8.2 Žiniomis pagrįsti klausimai

Keli atsakymo variantai (pasirinkite vieną atsakymą):

1. Koks yra pagrindinis pilietinio įsitraukimo tikslas demokratinėse visuomenėse?

a) Skatinti konkurenciją tarp politinių partijų

b) Rengti asmenis politinei karjerai

c) Įtraukti žmones į sprendimų, turinčių įtakos jų gyvenimui, formavimą

d) Pakeisti išrinktus atstovus tiesioginio balsavimo teise

2. Kuris iš šių teiginių geriausiai iliustruoja iniciatyva pagrįstą dalyvavimą?

a) Piliečių atsakymai į vyriausybės apklausą

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

b) Jaunimas teikia pasiūlymus, kaip pagerinti viešąjį transportą

c) Mokykloje rengiama paskaita apie Europos Parlamentą

d) Žmonės, balsuojantys vietos rinkimuose

3. Kas yra pilietinis raštingumas?

a) Gebėjimas skaityti ir rašyti apie nacionalinę istoriją

b) Žinios, kaip pasiekti demokratines institucijas ir jose dalyvauti

c) Viešojo administravimo kursas

d) Politinės teorijos skaitymas mokykloje

4. Kuri iš šių kompetencijų yra svarbiausia demokratiniam dalyvavimui?

a) Įsiminimas

b) Atitiktis

c) Dialogas ir bendradarbiavimas

d) Greitis ir efektyvumas

5. Kokio tipo dalyvavimas apima indėlį ankstyvuosiuose politikos formavimo etapuose ?

a) Dalyvavimas planavime

b) Informacinis dalyvavimas

c) Balsavimas referendume

d) Dalyvavimas vertinime

6. Kurie iš šių veiksmų atspindi dalyvavimą vertinime?

a) Mokyklos aplinkosaugos kampanijos poveikio apžvalga

b) Dalyvavimas vietos valdžios atvirų durų dienoje

Projekto partneriai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

c) Dalyvavimas sąmoningumo didinimo einant

d) Balsavimas mokinių tarybos rinkimuose

7. Ką demokratinėje teorijoje reiškia viešosios erdvės sąvoka?

a) Privati erdvė politiniams lyderiams susitikti

b) Formali klasės aplinka

c) Atvira erdvė, kurioje piliečiai aptaria bendrus rūpimus klausimus

d) Teritorija aplink vyriausybės pastatus

8. Kaip veikia Europos piliečių iniciatyva?

a) Registruoja vietos skundus

b) Tai leidžia ES piliečiams siūlyti naujus teisės aktus, surinkus 1 milijoną parašų

c) Ji stebi rinkimus visose valstybėse narėse

d) Tai teikia politinius mokymus jauniems lyderiams

9. Kuo deliberatyvioji demokratija skiriasi nuo kitų modelių?

a) Tai apriboja piliečių dalyvavimą rinkimuose

b) Jis remiasi tik ekspertų sprendimais

c) Jis pagrįstas argumentuota diskusija tarp laisvų ir lygiateisių dalyvių

d) Jame pirmenybė teikiama efektyvumui, o ne teisingumui

10. Kuris iš šių dalykų greičiausiai padės sukurti pilietinį kapitalą?

a) Individualios varžybos

b) Pasitikėjimas, tinklai ir motyvacija dalyvauti

c) Griežtas teisinis vykdymas

Projekto partneriai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

d) Automatizuotos sprendimų priėmimo sistemos

Atsakymų raktas (mokytojo naudojimui):

1. 2. c 3. b 4. c 5. a 6. a 7. c 8. b 9. c 10. b

Atitikimo užduotis 1 – Sąvokos ir apibrėžimai

Nurodymai: Suderinkite kiekvieną pilietinę sąvoką su teisingu apibrėžimu.

A stulpelis	**B stulpelis**
A. Pilietinis raštingumas	i . Bendradarbiavimas su kitais siekiant bendrų tikslų viešajame gyvenime
B. Svarstymas	ii. Gebėjimas suprasti teises, pareigas ir institucijas
C. Pilietiniai veiksmai	iii. Argumentuota diskusija, skirta sprendimams ištirti ir įvertinti
D. Visuomenės dalyvavimas	iv. Dalyvavimas priimant sprendimus mokyklos, vietos ar ES lygmeniu

Atsakymo raktas:

A–ii

B–iii

C – i

D–iv

2-oji užduotis – dalyvavimo tipai

Nurodymai: Suderinkite kiekvieną piliečių dalyvavimo tipą su jo aprašymu.

A stulpelis	**B stulpelis**
A. Informacinis dalyvavimas	i . Piliečiai padeda spręsti, kaip panaudojamos viešosios lėšos
B. Dalyvavimas planavime	ii. Piliečiai gauna politikos detales, bet tiesiogiai jų neformuoja
C. Iniciatyvinis dalyvavimas	iii. Piliečiai imasi veiksmų savarankiškai, dažnai vadovaudamiesi principu „iš apačios į viršų“
D. Dalyvaujamasis biudžeto sudarymas	iv. Piliečiai teikia idėjas ankstyvuosiuose politikos formavimo etapuose

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Atsakymo raktas:

A–ii

B–iv

C–iii

D – i

8.3 Taikomieji pratimai

1. Sukurkite visos mokyklos pilietinę kampaniją

Nustatykite mokiniams rūpimą temą, pavyzdžiui, skaitmeninė gerovė, įtrauktis ar vietinis transportas, ir padėkite jiems sukurti kampaniją, skirtą informuotumui didinti arba pokyčiams siūlyti. Tai gali būti plakatai, trumpi vaizdo įrašai, politikos pasiūlymai arba mokinių peticija. Projekte turėtų būti numatyti aiškūs vaidmenys, komandinis darbas ir refleksijos etapas. Mokytojai gali padėti mokiniams susieti savo temą su atitinkamais ES prioritetais ar vietos politika.

2. Piliečių susirinkimo imitavimas

Suskirstykite klasę į grupes, atstovaujančias piliečiams, moderatoriams ir stebėtojams. Pateikite temą (pvz., „Ar mokyklos turėtų sumažinti savo poveikį aplinkai?“) ir pagrindinę informacinę medžiagą. Mokiniai aptaria problemą, išklauso skirtingus požiūrius ir bando prieiti prie bendros rekomendacijos. Stebėtojai praneša apie dalyvavimo stilius, argumentų kokybę ir įtrauktį. Šis pratimas lavina pilietinį mąstymą ir svarstymą.

3. Ištirkite vietos pilietines struktūras

Paprašykite mokinių ištirti, kaip jų mieste ar regione vyksta sprendimų priėmimas. Kas atsakingas už jaunimo paslaugas? Kaip priimami sprendimai dėl vietos biudžetų? Kokia politika yra atvira visuomenei? Mokiniai parengia pristatymą, trumpą ataskaitą arba infografiką, kuriame būtų pateikti jų tyrimo rezultatai ir nurodyta viena sritis, kurioje jaunimas galėtų būti labiau įtrauktas. Jei įmanoma, suorganizuokite klausimų ir atsakymų sesiją su vietos tarybos nariu arba valstybės tarnautoju.

Projekto partneriai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

4. Surengti mini diskusiją apie ES pilietybės teises

Pateikite mokiniams scenarijus, kuriuose ES teisės tikrinamos kasdieniame gyvenime, pavyzdžiui, persikėlimas į kitą šalį studijuoti, sveikatos priežiūros paslaugų naudojimas užsienyje arba prisijungimas prie tarpvalstybinės jaunimo iniciatyvos. Poromis arba mažomis grupėmis mokiniai, remdamiesi realiais šaltiniais (pvz., ES jaunimo portalu arba piliečių teisių dokumentais), argumentuoja, kaip ES remia arba riboja kiekvieną scenarijų. Užbaikite diskusija klasėje.

5. Sukurkite pilietinio dalyvavimo priemonių rinkinį

Grupėse mokiniai kuria „priemonių rinkinį" jaunesniems bendraamžiams, norintiems įsitraukti į savo mokyklos ar bendruomenės veiklą. Tai galėtų būti plakatas, brošiūra ar trumpas vaizdo įrašo vadovas. Jame turėtų būti paaiškinta, kas yra pilietinis dalyvavimas, kodėl jis svarbus ir kaip pradėti. Jame turėtų būti patarimų, kaip bendrauti, planuoti ir dirbti su kitais. Ši užduotis stiprina savarankiškumą ir praktinius gebėjimus.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

9. Priedai

9.1 Žodynėlis

Aktyvus pilietiškumas

Dalyvavimas bendruomenės gyvenime savanoriaujant, balsuojant, dalyvaujant viešose diskusijose ar organizuojant projektus, skirtus spręsti bendrus rūpesčius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

Dokumentas, kuriame apibrėžiamos visų ES gyvenančių asmenų pagrindinės teisės ir laisvės, įskaitant orumą, lygybę, teisingumą ir išsilavinimą.

Piliečių dalyvavimas

Būdai, kuriais asmenys ar grupės gali daryti įtaką sprendimams, politikai ir viešajam gyvenimui – tai apima balsavimą, atsiliepimų teikimą, dalyvavimą diskusijose ar pakeitimų siūlymą.

Pilietinė sostinė

Motyvacija, pasitikėjimas ir socialiniai ryšiai, kurie palengvina žmonėms dirbti kartu bendro gėrio labui.

Pilietinis kompetencija

Žinių, įgūdžių, požiūrio ir vertybių derinys, padedantis asmenims veiksmingai ir atsakingai dalyvauti demokratiniame gyvenime.

Pilietinis įsitraukimas

Bet koks veiksmas, padedantis gerinti bendruomenės gyvenimą – nuo savanorystės vietos lygmeniu iki dalyvavimo demokratiniuose procesuose ir viešajame sprendimų priėmime.

Pilietinis raštingumas

Suprasti, kaip veikia demokratinės sistemos, ir žinoti, kaip pasiekti, interpretuoti ir naudoti informaciją, kad būtų galima dalyvauti pilietiniame gyvenime.

Svarstymas

Apmąstymų ir diskusijų procesas, kurio metu žmonės keičiasi nuomonėmis, svarsto argumentus ir bando priimti teisingą bei pagrįstą sprendimą.

Demokratija

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Valdymo sistema, kai valdžia ateina iš žmonių, paprastai balsuojant, atvirai diskutuojant ir taikant bendras taisykles.

Skaitmeninis dalyvavimas

Dalyvavimas pilietiniame gyvenime naudojant skaitmenines priemones, tokias kaip elektroninės konsultacijos, internetinės peticijos ar socialinių tinklų kampanijos, siekiant dalytis nuomonėmis arba daryti įtaką sprendimams.

Europos piliečių iniciatyva (EPI)

Priemonė, leidžianti ES piliečiams siūlyti naujus ES įstatymus, surinkus bent milijoną parašų iš septynių valstybių narių.

Europos solidarumo korpusas

ES programa, finansuojanti jaunimo savanorystės ir solidarumo projektus, skirtus remti bendruomenes ir ugdyti pilietinius įgūdžius.

Dalyvavimas vertinime

Įsitraukimo forma, kai piliečiai apmąsto ir vertina viešąją politiką, programas ar paslaugas, siekdami išsiaiškinti, ar jos davė rezultatų.

Intersekcionalumas

Idėja, kad žmonės gali susidurti su skirtinga diskriminacijos ar atskirties patirtimi, priklausomai nuo jų tapatybių, tokių kaip lytis, rasė ar kilmė, derinio.

Dalyvaujamasis biudžeto sudarymas

Demokratinis procesas, kai piliečiai padeda spręsti, kaip išleisti dalį viešojo biudžeto, dažnai vietos lygmeniu.

Planavimo dalyvavimas

Įtraukti piliečius į politikos kūrimo procesą ankstyvuoju etapu – prieš priimant sprendimus – siekiant dalytis idėjomis, nustatyti prioritetus ir padėti formuoti pasiūlymus.

Viešoji sfera

Erdvė – fizinė ar skaitmeninė, – kurioje žmonės gali susiburti aptarti visuomenei aktualius klausimus ir prisidėti prie viešųjų diskusijų.

Refleksijų portfolio

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Asmeninis mokymosi ir patirties pilietiniuose projektuose įrašas, įskaitant mintis, tikslus ir atsiliepimus apie dalyvavimą.

Socialinė sanglauda

Ryšio, pasitikėjimo ir bendros atsakomybės jausmas, kuris laiko bendruomenę ar visuomenę kartu.

Jaunimo dialogas (ES jaunimo dialogas)

ES remiamas procesas, leidžiantis jaunimui tiesiogiai bendrauti su politikos formuotojais ir padėti formuoti su jaunimu susijusius sprendimus.

9.2 Santrumpų sąrašas

BIK+ – geresnis internetas vaikams ir kt.

ES iniciatyva, skatinanti saugų, atsakingą ir pozityvų skaitmeninių technologijų naudojimą tarp vaikų ir jaunimo.

CEC – Piliečių įsitraukimas ir konsultacijos

Plačiai reiškia metodus, naudojamus piliečiams įtraukti į sprendimų priėmimo procesus.

EPI – Europos piliečių iniciatyva

Priemonė, leidžianti ES piliečiams, surinkus bent milijoną parašų, siūlyti Europos Komisijai naujus teisės aktus.

EESRK – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

ES patariamoji institucija, suteikianti pilietinės visuomenės organizacijoms oficialų vaidmenį formuojant ES politiką ir teisės aktus.

EPA – Europos tėvų asociacija

Skėtinė organizacija, atstovaujanti tėvams Europoje, skatinanti šeimų ir mokyklų bendradarbiavimą.

EP – Europos Parlamentas

Tiesiogiai renkama ES įstatymų leidžiamoji institucija, atstovaujanti ES piliečiams ir dalyvaujanti formuojant Europos įstatymus ir politiką.

ES – Europos Sąjunga

27 Europos šalių politinė ir ekonominė sąjunga, turinti bendras institucijas, įstatymus ir vertybes.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

EUYO – Europos Sąjungos jaunimo orkestras

Ansamblis, suburiantis jaunus muzikantus iš visos ES, dažnai susijęs su kultūros diplomatija ir jaunimo programomis.

NEET – Nesimoko, nedirba ir nesimoko

Terminas, vartojamas apibūdinti jaunus žmones, kurie šiuo metu nedalyvauja formaliojo mokymosi ar darbo sistemose.

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

Tarptautinė organizacija, skelbianti tyrimus ir politikos rekomendacijas, įskaitant švietimo ir pilietinio įsitraukimo sritis.

DVT – Darnaus vystymosi tikslai

Jungtinių Tautų priimtas 17 pasaulinių tikslų rinkinys, skirtas iki 2030 m. spręsti aplinkosaugos, socialinius ir ekonominius iššūkius.

SEC – Soroso švietimo centras (Rumunija)

Švietimo įstaiga, dalyvaujanti suaugusiųjų mokymosi ir pilietinio įsitraukimo iniciatyvose, minima atvejo analizės tyrime.

JT – Jungtinės Tautos

Tarptautinė organizacija, skatinanti taiką, žmogaus teises ir vystymąsi visame pasaulyje.

UNESCO – Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

JT organizacija, remianti tarptautinį bendradarbiavimą švietimo, kultūros, mokslo ir komunikacijos srityse.

YS – Jaunimo strategija (ES jaunimo strategija)

ES jaunimo politikos sistema, orientuota į įsitraukimą, įgalinimą ir dalyvavimą nuo 2019 iki 2027 m.

9.3 Papildoma literatūra

- SALTO Dalyvavimo ir informacijos išteklių centras

https://participationpool.eu

Kuruojamas metodų, straipsnių ir mokymo priemonių rinkinys, skirtas jaunimo dalyvavimui demokratiniame gyvenime remti.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Tarptautinė demokratijos apžvalga

https://democracy-reporting.org

Teikia prieinamas ataskaitas ir priemonių rinkinius apie demokratinį valdymą, piliečių stebėseną ir pilietinį atsparumą.

- Gerasis fojė

https://www.thegoodlobby.eu

Ne pelno siekianti platforma, mokanti piliečius ir organizacijas, kaip daryti įtaką viešiesiems sprendimams per etišką lobizmą.

- ES akademija

https://academy.europa.eu

Siūlo nemokamus, savarankiško tempo kursus ES valdymo, piliečių teisių, klimato politikos ir pilietinės teisės temomis (su sertifikatais).

Europos Wergeland centras (EWC)

https://theewc.org

Demokratinio pilietiškumo ugdymo ekspertų centras, įsikūręs Norvegijoje. Čia rasite medžiagą klasėms ir mokytojų rengimo išteklius.

- Civicus monitorius

https://monitor.civicus.org

Stebi pilietinę erdvę visame pasaulyje. Gali būti naudojamas vyresniųjų klasių klasėse laisvės ir dalyvavimo lygiams palyginti.

- Dalyvavimas

https://partipedia.net

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Pasaulinė dalyvaujamųjų projektų ir demokratinių inovacijų duomenų bazė, kurioje galima ieškoti pagal šalį, temą ar metodą.

- „Eurobarometras" – pilietinio įsitraukimo ataskaitos

https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/be-heard/eurobarometer/civic-engagement

Reguliariai atliekamos apklausos ES valstybėse narėse, siekiant ištirti piliečių nuomonę apie dalyvavimą, pasitikėjimą institucijomis, balsavimą ir socialinį aktyvizmą. Naudinga diskusijoms klasėje ir demokratinio įsitraukimo tendencijų palyginimui.

- Data.europa.eu – Pilietinio įsitraukimo duomenų rinkinys

https://data.europa.eu/data/datasets/civic-engagement?locale=en

Atviros prieigos duomenų rinkinių, susijusių su pilietiniu įsitraukimu, savanoryste, skaitmeniniu dalyvavimu ir viešąja nuomone, rinkinys. Idealiai tinka studentų projektams, kuriuose naudojami realūs duomenys, arba moksliniais tyrimais grįstai mokymosi veiklai.

- EPR – Piliečių įsitraukimo platforma (Europos Komisija)

https://www.epr.eu/the-european-commission-launches-citizens-engagement-platform

Vartai į Komisijos centralizuotą piliečių konsultacijų, atsiliepimų teikimo priemonių ir dalyvaujamųjų procesų platformą. Padeda besimokantiesiems suprasti, kaip kasdieniai balsai gali formuoti ES politiką.

Biesta, GJJ (2011). Demokratijos mokymasis mokykloje ir visuomenėje: švietimas, mokymasis visą gyvenimą ir pilietiškumo politika. Roterdamas: „Sense Publishers". http://dx.doi.org/10.1007/978-94-6091-512-3

Europos Taryba. (2016). Kompetencijos demokratinei kultūrai: gyvenimas kartu kaip lygiateisėms kultūriškai įvairiose demokratinėse visuomenėse. Strasbūras: Europos Tarybos leidykla.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Dolgon , C., Mitchell, TD ir Eatman, TK (red.). (2017). Pilietinio įsitraukimo į aukštąjį mokslą ateitis: mokymas demokratijos klausimais viešojoje erdvėje. „Stylus Publishing".

Hoskins B., Villalba Garcia E., Van Nijlen D., Barber C. Pilietinio kompetencijos matavimas Europoje: sudėtinis rodiklis, pagrįstas IEA 1999 m. pilietinio ugdymo tyrimu, skirtu 14 metų mokiniams mokykloje . EUR 23210 EN. Liuksemburgas (Liuksemburgas): OPOCE; 2008. JRC42904

Johnson, A. (2022). Pilietinio įsitraukimo ideologija: „AmeriCorps", neoliberalizmas ir tarnybos politika. SUNY Press.

Levine, P. (2022). Ką turėtume daryti? Pilietinio gyvenimo teorija. Oksfordo universiteto leidykla.

9.4 Dažnai užduodami klausimai (DUK)

1. Kuo skiriasi pilietinis įsitraukimas ir politinis dalyvavimas?

Pilietinis įsitraukimas apima visus veiksmus, kurie gerina bendruomenės gyvenimą – nuo savanorystės ir mokyklų projektų iki diskusijų vietos klausimais. Politinis dalyvavimas yra specifinė pilietinio įsitraukimo rūšis, kuria siekiama daryti įtaką oficialiems politiniams procesams, pavyzdžiui, balsavimui, peticijų teikimui ar bendravimui su išrinktais pareigūnais.

2. Ar mokiniai, kurie nėra pakankamai seni, kad galėtų balsuoti, vis dar gali dalyvauti pilietinėje veikloje?

Taip. Pilietinis įsitraukimas prasideda gerokai prieš balsavimo amžių. Mokiniai gali prisijungti prie mokyklų tarybų, pradėti projektus, reikšti nuomonę jaunimo konsultacijose arba dalyvauti bendruomenės tobulinimo pastangose.

3. Kas yra pilietiniai gebėjimai ir kaip jie susiję su mokymusi mokykloje?

Pilietiniai gebėjimai apima žinias (pvz., supratimą, kaip veikia demokratija), įgūdžius (pvz., bendradarbiavimą), vertybes (pvz., teisingumą) ir požiūrį (pvz., atvirumą). Mokyklos atlieka pagrindinį vaidmenį ugdant šiuos gebėjimus, susiedamos pamokas su realaus gyvenimo pilietinėmis problemomis.

4. Kaip galiu įvertinti pilietinį mokymąsi klasėje?

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Taikant įvairius metodus: savirefleksijos portfolio, kolegų vertinimus, grupinius projektus ir vertinimo kriterijus, kuriais vertinami tokie įgūdžiai kaip problemų sprendimas, bendradarbiavimas ir bendravimas. Vertingi yra tiek formuojamieji, tiek apibendrinamieji įrankiai.

5. Ar pilietinis įsitraukimas apima tik veiksmus savo šalyje?

Ne. Tai apima vietos, nacionalinį ir Europos arba pasaulinį aspektus. Jauni žmonės gali dalyvauti ES lygmens konsultacijose, tarpvalstybiniuose mokyklų projektuose ir solidarumo akcijose, kurios peržengia nacionalines sienas.

6. Kuo skaitmeninis dalyvavimas skiriasi nuo tradicinių įsitraukimo formų?

Skaitmeninis dalyvavimas naudoja internetinius įrankius, tokius kaip elektroninės peticijos, internetiniai forumai ar socialinė žiniasklaida, kad būtų galima reikšti nuomonę, bendradarbiauti ar gauti informacijos. Tai gali papildyti veiksmus neprisijungus, tačiau taip pat kelia klausimų dėl prieigos, klaidingos informacijos ir skaitmeninio raštingumo.

7. Kas yra Europos piliečių iniciatyva (EPI) ir kaip ji įtraukia jaunimą?

EPI leidžia ES piliečiams siūlyti įstatymus Europos Komisijai renkant parašus. Nors iniciatyvas oficialiai paremti gali tik 18 metų ir vyresni piliečiai, jauni žmonės gali padėti organizuoti, propaguoti ar svarstyti pasiūlymus.

8. Kaip pilietinis įsitraukimas remia įtrauktį ir lygybę?

Kai pilietinis įsitraukimas vyksta gerai, jis suteikia balsą tiems, kurie dažnai lieka nuošalyje nuo sprendimų priėmimo. Mokyklos gali padėti kurdamos saugias erdves diskusijoms ir skatindamos skirtingų sluoksnių mokinių dalyvavimą.

9. Ar pilietinio įsitraukimo galima mokyti ne pilietinio ugdymo dalykuose?

Taip. Istorija, literatūra, gamtos mokslai ir net matematika gali apimti pilietinius elementus, tokius kaip etiniai klausimai, viešosios politikos debatai ar grupinis sprendimų priėmimas. Pilietinis mokymasis geriausiai veikia, kai yra tarpdisciplininis.

10. Kokie yra paprasti pirmieji žingsniai mokykloms, norinčioms remti pilietinį įsitraukimą?

Pradėkite nuo mokinių tarybų, diskusijų vietos klausimais, partnerystės su vietos NVO arba su darnaus vystymosi tikslais susijusių klasių projektų. Kurkite palaipsniui ir įtraukite mokinius į proceso formavimą.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Projekto partneriai

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Nuorodos

Baeck, PF (2025). *Piliečių įtraukimas į ES misijas – įžvalgos iš šešių šalių eksperimentinės apklausos.* Europos Sąjungos leidinių biuras.

BIK+ . (2025). Šaltinis: https://better-internet-for-kids.europa.eu/en

Borhan, H. (2025). *Pilietinis ugdymas kaip kelias į įtraukią visuomenę: švietimo vaidmens skatinant pilietinį ir socialinį įsitraukimą tyrimas* . Šaltinis: EBPO: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/02/civic-education-as-a-pathway-to-inclusive-societies_6d52238a/3f128be8-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

Pilietinis įsitraukimas būsimuose Europos universitetų miesteliuose. (2023 m. rugsėjis). Šaltinis: ES „Conexus": https://www.eu-conexus.eu/wp-content/uploads/2023/09/IO2_WP-Civic-Engagement_FINAL-1rev.pdf

Pilietinis įsitraukimas mokyklose: aktyvių ir atsakingų piliečių ugdymas. (2024 m.). Šaltinis: DPS: https://dpsaburoad.com/civic-engagement-in-schools-developing-active-and-responsible-citizens/

Europe, Co. o. (2022). *BENDRUOMENĖS ŽINIASKLAIDOS indėlis į piliečių dalyvavimą* . Šaltinis: RM: https://rm.coe.int/community-media-contributions-to-citizens-participation-en/1680a94cd5

Žaidifikacija neformaliajame ugdyme ir jaunimo darbe. (2021 m.). Šaltinis: EK. Europa: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/bf7becf3-e203-4b43-8d35-3d678f6f495a/GamifyEU_publication_-_gamification_in_non-formal_education_and_youth_work.pdf

Heritage, OC (data) (nėlk .). *Su išvadomis, gautomis atlikus tyrimus ir analizuojant atvejų studijas apie veiksmingas pilietinio įsitraukimo iniciatyvas.* Šaltinis: EC.Europa.EU: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/510d7cfa-

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

81c5-4019-9467-13697b133828/Our_Civic_Heritage_Case_studies_Summary_report.pdf

Hoskins, BV (2008). *Pilietinių gebėjimų vertinimas Europoje.* Šaltinis: IEA: https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-04/IRC2008_Hoskins_Villalba_etal.pdf

Khattari , M. (2021). *Žaidifikacija Europos švietime – metodai ir politika.*

„Besiformuojančios socialinių ir elgesio mokslų tendencijos ", R. Scott, S. Kosslyn ir M. Buchmann. Wiley OL.

Licht, A., Pateraki, I. ir Scimeca, S. (2019). *Jei ne mokyklose, tai kur? Mokykitės ir praktikuokite demokratiją su „eTwinning".* Briuselis: Centrinė „eTwinning" paramos tarnyba – Europos mokyklų tinklas .

Lin, Y. (2022 m. birželio 22 d.). Socialinė žiniasklaida bendradarbiavimui planavimui: paramos funkcijų ir iššūkių tipologija. *Miestai, 125.* , 1–11.

Morrow, R. (2022). Habermas ir pilietinis ugdymas. R. Desjardins ir S. Wiksten knygoje „ *Pilietinio įsitraukimo ir švietimo vadovas"* (senas leidimas: 28–41). Northhampton : Edward Elgar Publishing.

EBPO. (2022). Piliečių dalyvavimo procesų gairės. EBPO, *inovatyvus piliečių dalyvavimas ir naujos demokratinės institucijos: kaip pagauti svarstymo bangą.* EBPO leidykla.

EBPO. (2024). *Naujų piliečių dalyvavimo politikos cikle sričių tyrinėjimas.* Šaltinis: EBPO: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/reinforcing-democracy-initiative/Exploring-New-Frontiers-of-Citizen-Participation-Discussion-Paper.pdf

Bendradarbiavimo partnerystės . (2022 m.). Šaltinis: „Erasmus Plus": https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-2/partnerships-cooperation

Robert, P. (2011). Socialinis kapitalas: matavimas ir pasekmės. *Kanados politikos tyrimų žurnalas, 2* (1), 41–51.

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Strategistai, CE (2024 m. lapkričio 28 d.). *100 bendruomenės paslaugų idėjų ir tinkamiausia jums* . Šaltinis: „Crimson Education“: https://www.crimsoneducation.org/us/blog/community-service-ideas/

Piliečių dalyvavimo žiedinėje ekonomikoje galia: galimybės, nauda ir iššūkiai . (2025 m. kovo 25 d.). Šaltinis: Europos Komisija: https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/news/power-citizen-participation-circular-economy-opportunities-benefits-and-challenges

Atnaujinta informacija apie novatorišką partnerystės principo įgyvendinimą sanglaudos politikoje . (2025 m. birželio 11 d.). Šaltinis: Europos Komisija: https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/06-11-2025-updates-on-the-innovative-implementation-of-the-partnership-principle-in-cohesion-policy_en

Verovšek, P. (2021). Filosofas kaip įsitraukęs pilietis: Habermasas apie viešojo intelektualo vaidmenį šiuolaikinėje demokratinėje viešojoje erdvėje. *Europos socialinės teorijos žurnalas, 4* (24), 526–544.

Winthrop, R. (2020 m. birželis). *Pilietinio ugdymo poreikis XXI amžiaus mokyklose* . Šaltinis: „Brookings Edu“: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/04/BrookingsPolicy2020_BigIdeas_Winthrop_CivicEducation.pdf

The EuroCivic Lab project (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.